

Zonder dollen

Een avontuur in Budapest

Hans Vervoort

bron

Hans Vervoort, *Zonder dollen*. Erven Thomas Rap, Amsterdam 1974

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/verv017zond01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Budapest bestaat, en in 1973 vond er een internationaal marktonderzoekcongres plaats. Voor de rest kan de lezer er rustig van uitgaan dat de in deze novelle voorkomende personen en gebeurtenissen door de schrijver bedacht zijn.

1

Ik pakte het laatste glas van een dienblad en proefde. Mineraalwater!

‘Ja jongen, dat valt tegen hè?’, zei de stem van Lucas achter me.

Ik klaarde onmiddellijk op.

‘Lucas, brave partner van me’, zei ik. Ik pakte hem bij een schouder en kneep erin. Grijnzend keken we elkaar aan. Hij zag er even vrolijk, goedgehartig en bloeddoorlopen uit als altijd.

‘Ouwe zenuwpees’, riep hij, ‘nog steeds drank nodig?’ ‘Minder, minder. Maar in zo'n toestand als hier...’ Samen keken we rond. De burgemeestersreceptie was tjokvol.

Onder kaarsverlichting dreef een compacte menigte van een paar honderd man langzaam rond, met veel getetter en geroezemoes en daarbovenuit nog een keer het ge-

jammer van een zigeunerstrijkje. Een vol zwembad is erg, maar dit sloeg alles.

‘Er moet nog ergens wat rode wijn rondzwerven’, zei Lucas, ‘maar de kans is klein. Ik heb hier nu twee recepties meegemaakt en telkens was er na een half uur alleen nog maar mineraalwater. Ze hebben kennelijk geen idee hoeveel er wel gedronken wordt door de kapitalisten.’

Ik keek hongerig naar zijn glas. ‘Eigenlijk lust ik langzamerhand wel een pilsje of drie’, zei ik, ‘zullen we dan maar weggaan? Een beetje bijpraten?’

Hij dacht een ogenblik na. ‘OK’, zei hij, ‘even wat anderen opscharrelen’. Hij aarzelde even en drukte me zijn glas in de hand.

‘Blijf je hier?’ Ik knikte en hij verdween.

Ik stond al een tijdje doelloos voor me uit te kijken, toen ik bescheiden aan mijn jasje getrokken werd. Naast me stond een kleine heer met een geïnteresseerd gezicht te kijken naar het naamplaatje dat ik, net als alle congresgangers, op de borst meedroeg.

‘Verzeihunk’, zei hij, ‘sprechen Sie Deutsch?’

‘Ein wenig’, antwoordde ik na enig aarzelen.

‘Sie sind von...?’

‘Von Holland.’

‘Aahh, von Holland. Ich bin professor Barzel aus Rumenuen’, zei hij en stak een hand uit.

Ik nam hem aan en begon schichtig om me heen te kijken. Het was oneerlijk, ik had op mijn naamkaartje expres alleen de rode stip die erop duidde dat ik Engels sprak. ‘Was ist Data Research?’, vroeg hij, wijzend op het kaartje.

‘Das ist ein Marktforschungsbüro.’

‘Ach so, dann kennen Sie vielleicht professor Wånwelden?’ Ik zocht moedeloos in mijn geheugen en schudde het hoofd.

‘Professor Wånwelden? Nein, den kenne ich leider nicht.’ Ondanks mezelf begon ik langzamerhand in het Duits te denken. Bitte Sehr, Danke Schön zou ik willen zeggen en met een kleine beleefde buiging ijlings verschwinden.

‘Sie kennen Professor Wånwelden nicht? Aus Leiden!’, herhaalde hij verbaasd. Hij droeg een goudgerand brilletje.

Ja, ja aus Leiden. Professor aus Leiden. An meine Hula. Eindelijk zag ik een bekend gezicht.

‘Sah - zeg, eh Verstappen, ken jij misschien een professor Wånwelden uit Leiden?’

Verstappen was een aardig iemand, vriendelijk besnord en bebaard, die zijn talen wel sprak en zijn weetje wel wist.

‘Wånwelden?’ zei hij puzzelend. We stonden met zijn drieën te tobben, de Roemeen keek ons door zijn dungerande bril twijfelend aan.

‘Wånwelden’, herhaalde hij, ‘professor Wanwelden aus Leiden!’

‘Aus Leiden...’ Verstappen knuffelde peinzend zijn baardje en plotseling ging hem een licht op.

‘Aàhh, van der Velde’, zei hij, ‘ja natürlich kenne ich professor Wan'r Welde. Ich habe sogar...’

Ik deed direct een kleine stap achterwaarts en een kleine stap zijwaarts en bevond me in een nieuw groepje waar ik ook niet thuishoorde. La machine de la more, mè de rancha de storcapore.

Ik struikelde er doorheen, en stelde me licht transpirerend op bij de uitgang, op een kleine verhoging. Ik was toch nog lang niet in orde, het hart klopte als een bezetene en dat vanwege zo'n kleine gebeurtenis.

Ik voelde even, maar het rantsoentje valium zat nog geruststellend in mijn rechter broekzak. Als de nood aan de man kwam, was de kalmte in elk geval nabij.

Enigszins teleurgesteld dacht ik weer aan de afgelopen maanden. Ik had durven zweren dat het mij nooit zou overkomen, overspannen raken, en kon het nog steeds niet billijken. En dat juist toen Lucas en ik een beetje op gang waren gekomen en we rustig en kalm ons marktonderzoekbureautje konden gaan uitbouwen.

Gods wegen zijn ondoorgrondelijk, dacht ik en keek nadenkend naar de kolkende menigte vol zakenlieden die elkaar enthousiast op de schouder tikten en elkaar aan de rug meevoerden naar andere zakenlieden. Een enkele verdwaalde vrouw ertussen, mooi en koel met blote schouders of schoudertjes. Toen ik Celia Staphorst naar me toe zag komen, was ik niet eens verbaasd.

Ze maakte een grote snelheid, maar ze was dan ook een heel lange meid.

‘Hans, wat een tijd niet gezien, hoe gaat het?’

Ze zag er nog even statig en slank uit, het haar keurig opgepruikt, ogen en mond gepenseeld. Ik gaf haar voorzichtig een kus links en daarna nog een op de rechterwang, want ik wist dat het zo hoorde. Bij de oversteek sloegen onze neuzen tegen elkaar.

‘Sorry’, zei ik boos, ‘ik krijg dat niet voor elkaar’.

‘Geeft toch niet, joh’, riep ze opbeurend, ‘hoe gaat het ermee? Je ziet er goed uit. Een beetje bruin geworden zelfs.’

‘Moet je me toch eens vertellen’, zei ik, ‘aan welke kant kus je een vrouw het eerst? Net als ik weet waar ik moet zijn, draaien ze het hoofd om, en dan gà je weer met de neuzen tegen elkaar.’

‘Onzin!’, riep ze kordaat, ‘je deed het prima hoor.’ Ze trok me het trapje af, zodat ik wat kleiner werd dan zij. Hulpeloos maar dapper keek ik omhoog en zag een klein randje pancake in de hoeken van haar neusgaten.

‘Goed dat je weer terugbent,’ zei ze hartelijk, plukte een stofje van mijn schouder en liet haar hand even liggen om me diep aan te kijken, ‘ben je nu weer een beetje in orde? Ik hoorde van die vreemde geruchten.’

‘Ach, een beetje overwerkt.’ Ze knikte.

‘En die toestand met Eefje natuurlijk, hè. Ik moet je nog zeggen, mijn condoleances, Hans. Ik kende haar natuurlijk niet zo goed, maar het zal je wel veel verdriet gedaan hebben.’

Ze keek me afwachtend aan en ik knikte maar een beetje. Verdriet was niet het woord dat ik zelf zou gebruiken, dat past meer bij mensen met een edel karakter. Pijn en woede, dat was het eerder.

‘Ach’, zei ik, ‘alles gaat voorbij, nietwaar.’

Ze knikte sympathiserend en trok mijn das recht. Het zweet brak me uit, waar bleef Lucas nou?

‘Zeg, ik hoorde dat je stinkend rijk was geworden, is dat waar?’ Je kon van Celia zeggen wat je wilde, maar haar vragen waren op de man af.

‘Ja, ik heb wat geërfd,’ zei ik beschaamd glimlachend, ‘ik wist het ook niet hoor. Het kwam gewoon uit de lucht vallen, mijn vader praatte daar nooit over. Hij had zo'n fabriekje van plastic dingen, wasknijpers en zo. Alle winst opgepot en hij had ook de verkoop helemaal geregeld

voordat hij doodging.’

Ik dacht met spijt aan mijn vader, kleine stevige man met grijze kuif en snelle gebaren. Vroeg op en laat thuis. Als we met elkaar praatten ging het over ziekteverzuim van het personeel en de problemen met zijn gastarbeiders, die links en rechts neukten en hem telkens telefoontjes van de burens opleverden.

Ik had altijd nog eens serieus met hem willen praten. ‘Pa, vertel eens over het Leven?’

Maar dat willen alle zoons met alle vaders. Als je er ooit tijd voor vrij zou kunnen maken, zou wel blijken dat er niets te melden viel. Gewoon aflossing van de wacht, net als in het leger. ‘Nog iets bijzonders te melden?’ ‘Nee, sergeant’, en dan ging de oude wacht weg en trad de nieuwe op om zich urenlang te pletter te vervelen.

Ineens stond Lucas weer bij ons, goddank. ‘Zeg Hans, we gaan weg. Dag Celia’ (geroutineerde kus links en rechts). ‘Hé, o ja, Celia, van der Kuik zocht je, geloof ik.’

‘O ja?’, vroeg Celia teleurgesteld en keek om zich heen. ‘Ik zie je’, riep Lucas snel en trok mij mee.

‘Waar bleef je nou, verdomme?’, zei ik.

‘Nog steeds zo bang voor Celia? Ik zag het van verre.’

Best een aardige meid hoor’, zei hij monter, terwijl hij me naar de uitgang loodste, ‘prima lijf, uitstekende conditie. Van der Kuik zal trouwens wel raar opkijken als ze zich meldt.’

‘Moet je horen, Lucas, ik ben geen feminist maar ik heb toch een andere kijk op vrouwen dan...’

‘We zijn er, broer.’

We stonden buiten de poort van het restaurant Buda Palace. In de schemering wachtten verschillende groepjes op de schaarse taxi's van Budapest. Lucas leidde me naar

een gezelschapje van een man of tien. Ik drukte wat handen en herkende 2 aardige klanten, die me hartelijk maar toch wat angstig begroetten. Ze wisten niet goed wat ze zeggen moesten, Eefje was tenslotte al een paar maanden dood en of je dan nog moet condoleren?

‘Zo, de verloren zoon! Je hebt veel gereisd, hè, de laatste tijd?’

‘Ja, ik ben behoorlijk aan het potverteren. Mijn vader zou zich in zijn graf omdraaien.’

Ook niet helemaal een fijne opmerking. Ze grinnikten verlegen en kozen snel de voorste linie toen Lucas besloot dat er maar gelopen moest worden.

Er werd stevig gedraafd en ik hing al snel 10 meter achter de groep: nieuwe schoenen.

De blaren schoten al lopend uit mijn voetvlees, maar van opgeven kon geen sprake zijn, want ik had geen idee waar ik was.

De stad lag volledig klaar voor gebruik: kolossale gebouwen, brede straten, groot lover boven onze hoofden, maar er was geen mens te zien.

Is dit nou Budapest, dacht ik. Wel wel. We kwamen op een enorm plein met een paar grote zwijgende standbeelden te paard. Het deed me denken aan Stockholm, maar daar wezen de ruiters in elk geval nog een richting aan. De groep aarzelde en schoof in elkaar.

‘Waar moeten we nu heen?’ hoorde ik Lucas vragen.

‘Waar gaan we naar toe?’, vroeg een ander.

‘Nightclub Savoy.’

‘O, dan moeten we hier rechtdoor.’

De kleine meute bewoog zich over het plein en wilde aan de andere kant oversteken. Daar kwam onder de schaarse stadslantaarns een kleine militaire figuur aanfietsen die

vlak voor ons stopte, één voet op het trottoir van het plein.

We aarzelden, maar we waren met ons tienen en begonnen dus aan de oversteek. Toen de eerste twee de weg op stapten stak hij zijn hand op. ‘A-a-à’, zei hij en wees naar de stoplichten, een kilometer verder.

Geduldig maar vernederd liepen we er als één lichaam met vele poten naar toe, zacht mopperend. We wachtten tot het licht groen werd en staken de doodstille weg over. Pas toen fietste het mannetje langzaam verder.

Zwijgend dachten we na over deze kennismaking met een bureaucratisch links regiem, of zou je dit in Alkmaar ook kunnen overkomen? De pleinen waren daar in elk geval kleiner.

Eindelijk, eindelijk kwamen we bij nightclub Savoy. Ineens weer vrolijk joelend, stapte het groepje binnen. Lucas bleef bij de deur achter, terwijl hij puzzelend naar de serie kaartjes keek die hij had moeten kopen. ‘Duur?’ vroeg ik.

‘Ja, wat heet duur. Ik snap nog steeds geen reet van die koersen. Komaan, broeder’, hij stak de tickets bij zich en liet mij voorgaan, ‘tijd voor feesternij en gewoel.’ We traden binnen in een ruimte die totaal verduisterd was, op wat blauw licht na. Alles wat wit was aan onze kleren en tanden lichtte op met een fosforiserende glans. Op lage bankjes zat een zwijgende menigte van een man of zestig te luisteren naar een hels kabaal van drie elektrisch versterkte musici.

Er was geen doorkomen aan en geruime tijd bleven we sprakeloos staan. Er kwam een jonge zanger op, groot en donker in een spierwit pak, die snel startte met een oude Beatle-song, waarbij hij voortdurend het linkerbeen

ritmisch optrok en de rechtervoet heen en weer wrikte zodat hij zijwaarts voortbewoog. Had hij het einde van zijn touw bereikt dan ging hij dezelfde weg terug.

‘Wat is dit ins hemelsnaam?’ vroeg ik toen hij eindelijk zweeg, ‘is hier geen fatsoenlijke kroeg zonder lawaai?’ Iedereen om ons heen begon nu ook bevrijd te praten. ‘Nee’, riep Lucas, ‘alles sluit om een uur of tien.

Maar links is een barretje achter dat muurtje.

Misschien zit je daar rustiger.’

Ik ging ernaar toe en kreeg een fatsoenlijke fles bier met een glas erbij. Naast me zat iemand van Lucas' groepje op een kruk. We knikten elkaar toe en direct begon de herrie weer, iets minder maar toch nog behoorlijk verdovend. Om de hoek heen konden we zien wat er plaatsvond. Er kwam een jonge blonde man opdraven, naakt op een klein vleeskleurig zwembroekje na, één en al spier en geen onsje vet aan de heupen. Hij droeg een grote rieten wasmand, zette die voorzichtig neer en begon te blazen op een fluit. De muziek stopte er even voor.

Wondermooi, zo'n fluit die uitstijgt boven het verwonderd gemompel van de toeschouwers. Het duurde niet lang of het deksel van de mand vloog omhoog en er verschenen twee lenig manouvrerende armen boven de rand, spoedig gevolgd door een beweeglijk vrouwenlichaam. Ze had een kleine witte bikini aan. De taken waren duidelijk verdeeld. De mooie jongen tilde haar op, liet haar weer zakken en tilde haar weer op, het orkestje speelde een zweverig turksachtig wijsje en zij demonstreerde in elke stand een lenigheid van rug en armen, waar je U tegen zei. Ik keek naar elke centimeter. Ze was gezellig mollig en sappig blank maar als ze haar benen uit elkaar deed, kwam er helaas geen enkele gedachte in mij op.

Het leek wel of ze dit vaker deed, zo onverschillig keek zij rond, ondersteboven of niet, met haar rond en uitdrukkingloos gezicht, de ogen blauwig aangezet.

Toen hij haar aan het slot hoog optilde om met haar benen naar boven nog wat te demonstreren, raakte zij per ongeluk met haar voet een lamp, die begon te schommelen. Ik schonk mijn glas bij en keek naar mijn metgezel. Hij had een mager intelligent gezicht en keek naar het tafereel met een klein ironisch trekje om de mond. Vast een intellectueel die zich te goed voelde voor dit soort genietingen, net als ik. Glad geschoren, fris en jeugdig, vlot springerig haar, het neefje van Bobby Kennedy.

Toen het meisje teruggekeerd was in haar mand en voorzichtig werd weggedragen, nam hij een klein slokje en keek mij aan.

Het licht was iets hoger gezet en de band zweeg goddank even.

‘Zo, dat was dat’, zei hij, ‘je leert er toch wat van, hoe dan ook. Zonde dat ik het zeg.’

Hij glimlachte openhartig naar mij en liet een mooie serie tanden zien.

‘Is hier geen normaal café, waar je rustig een pilsje kunt drinken?’, vroeg ik.

‘Nee hoor’, zei hij lachend, ‘ze brengen hier precies wat ze denken dat de westerse kapitalist wil. De Budapesters liggen in bed en wij krijgen rock en roll en iets met blote benen.’

‘Mag ik me even voorstellen’, zei ik, stak mijn hand uit en noemde mijn naam. Hij leek verrast.

‘Jack de Graaf’, zei hij.

Dat gaf een klap. Ik keek hem geschokt aan en hij mij met kleine twinkelende oogjes, intelligent samen-

geknepen.

‘Zo, dus jij bent mooie Jack’, zei ik.

‘Mooie Jack?’

‘Neem me niet kwalijk. Even een pilsje kopen.’

Ik wendde me naar de bar en we zwegen gedurende de halve minuut die ik nodig had om een nieuwe fles te krijgen. Ik was een beetje trillerig. Natuurlijk was ik erop geprepareerd hem op dit congres te ontmoeten, maar zó gauw al was niet de bedoeling.

‘Nog mijn condoleances’, zei ik toen de drank er was en nam meteen een stevige slok, ‘het zal wel niet prettig voor je geweest zijn.’

‘Wat?’

‘Toen Eefje doodging.’ Het woord zelfmoord kon ik nooit goed over mijn lippen krijgen.

‘Ja Eefje. Ja, een heel treurige tijd.’ Hij schudde het hoofd. ‘Ik wist niet wat ik hoorde toen ik terugkwam uit Engeland. Het heeft maanden geduurd voordat ik er overheen was.’

‘Zo mag ik het horen’, zei ik en sloeg hem op de schouder. Wat had ik helemaal gehad vandaag? Een glas wijn en anderhalve fles bier, maar ik voelde me aangeschoten als een beginneling. Ik bleef hem maar aankijken, ietwat zwemmerig en ongelovig.

‘Wat bedoel je?’ vroeg hij stijfjes.

‘Nou, dat je het zo netjes zegt. In feite was je natuurlijk dolblij dat het voorbij was.’

‘Wät voorbij was?’

‘Met Eefje natuurlijk.’ Ik sloeg hem nogmaals op de schouder. ‘Ons kent ons, toch?’ riep ik voordat de muziek weer begon te stampvoeten.

Ineens stond Lucas tussen ons. ‘Zeg Hans, iemand wil

met je spreken!’

Ik liep met hem mee, een beetje zwaaiend en we gingen de klapdeurtjes uit. De kaartverkoopster keek belangstellend naar ons. Ze hing over haar toonbankje, een geruststellende matrone met grijs haar en pientere bruine ogen in een vlezig gezicht.

‘Ik word hier doodziek van, Lucas’, zei ik, ‘zullen we maar weggaan? Mag ik met je praten?’

‘Ik kan niet, joh. Ik zit hier met Budenberg van Rinckett's en die kan ik niet in de steek laten. Hoe gaat het?’

‘Beroerd’, zei ik, ‘ik ontmoette net Jack de Graaf aan de bar.’

‘Ja, het was niet de bedoeling, dat hij meging hier naar toe, maar hij drong zich op. Het is een stuk sekreet, Hans, laat hem alsjeblieft links liggen. Er komt alleen maar heibel van.’

‘Ik geloof dat ik dan beter nu kan weggaan.’

‘Ja joh, ga lekker slapen. Morgen zien we elkaar weer.’

‘Ga je mee? Drinken we een pilsje op mijn kamer?’

Hij keek me wanhopig aan.

‘Ik zou graag willen, Hans, maar ik zit hier met die Budenberg. Ik bel je nog wel op als ik in het hotel kom, ja? Als je nog wakker bent, nemen we er nog een paar. OK?’ Hij lachte verontschuldigend en hartelijk.

‘Natuurlijk, Lucas.’ Zaken gaan voor, dat lag voor de hand. Ik tikte hem even aan, wuifde naar de belangstellende matrone en daalde de korte trap af. Heel voorzichtig, net als een dronken man.

Beneden trof ik Lucas weer aan, tot mijn verbazing. Die had me snel ingehaald.

‘Je bent toch wel in orde?’ vroeg hij en keek me diep aan

met zijn vriendelijke bloeddoorlopen ogen.

‘Natuurlijk. Beetje aangeschoten, lege maag denk ik.’ ‘Zeg Hans, het is een slecht moment om te vragen. Ik kreeg wel je telegram, maar ik weet nog niet waarom je hier bent.’

‘Verloren zoon komt plotseling opdagen op marktonderzoek-congres.’

‘Kom je weer werken?’

‘Echt Lucas, ik weet het niet. Ik moet je van alles uitleggen. Bel je me?’

‘OK.’

Behoedzaam leidde hij me naar een taxi die zowaar ter plaatse was. Ik deed de deur open, liet me erin zakken en zei ‘Duna Hotel’. De chauffeur knikte en startte onmiddellijk, een arm nonchalant hangend uit het geopende zijraam. We spoten weg en ik vergat naar Lucas te zwaaien.

Het had intussen wat geregend en elke bocht schoot knerpend onder onze wielen vandaan.

‘Good car, this Volga?’, vroeg ik, terwijl ik me vooroverboog.

‘O no rotten car, many breakdowns.’

‘Wat do you prefer?’

‘Eh?’

‘What is your favourite car. American car? Russian car?’

Er kwam een lang antwoord dat ik niet verstond.

‘I see’, zei ik en liet me terugvallen.

We waren binnen het kwartier waar ik zijn moest. Ik rekende royaal af. Het was stil in de lounge van het toeristenhotel. Ik kreeg mijn sleutel, ging met de lift naar de 8e verdieping en vond in de lange verende gang

kamer 848.

De koffers stonden keurig klaar, en op de mat lag een krantje. Ik zette het bad aan, stortte er wat schuim in en ging erin liggen met het krantje.

ALLENDE BELIEVED DEAD, luidde de kop, met het hele verhaal eronder en een foto erbij.

‘Verdomme, verdomme’, zei ik. Het hoofd voelde nog steeds dronken aan en voordat ik het wist ontviel mij één ongehoord zware snik.

Allende dood, ook dat nog.

Het duurde een half uur, voordat ik het water liet weglopen en ging liggen tussen de zachte warme lakens. Ik sliep binnen de minuut.

2

Om half tien de volgende dag ging de telefoon.

‘Good morningk sir, its half past nine.’

‘OK. Thank you.’

Ik voelde mezelf na. Moe natuurlijk, wie niet, maar niet slaperig. Ik opende de gordijnen en keek een tijdlang besluiteloos naar de Donau, ver beneden. Een zeer brede, wat modderige en nogal lui voortbewegende rivier. Oòk al weer gezien, het leek me onnodig om dichterbij te gaan kijken.

Het was warm in de kamer en ik wreef al een hele tijd over mijn maag voordat ik me realiseerde dat het weer eens zover was. Zenuwen, de maag opgepompt met lucht, langzame hartbonzingen.

Ik vulde een glas met water, ging op bed liggen en probeerde me te ontspannen. Met de kleine teen beginnen en dan zo gaandeweg verder. Ter hoogte van het kruis

begon ik aan Eefje te denken.

Nette pakken waren nog in de mode, toen ik haar leerde kennen. Velen droegen er een vest bij, vooral in de winter. Ik was net van mijn zweetvoeten af en ging elke drie weken naar de kapper. Foto's uit die tijd laten zien hoe erg het kan zijn als je niet weet hoe je kijken moet. Maar ik deed mijn best en voor kenners was het duidelijk dat ik het met hard werken een heel eind zou kunnen brengen op kantoor.

‘Marktonderzoek’, zei Eefje, ‘wat vind je er nou eigenlijk aan?’ Ze zat op de type-afdeling, een smal meisje dat sneller dronk dan ik kon bestellen. Sherry, achter mekaar door, zonder dat je er iets van kon merken. Direct om half zes gingen we met een groepje uitblazen in het café om de hoek en met enige moeite kwam ik meestal wel naast haar terecht.

‘Ja, jezus, hoe moet ik je dat nu duidelijk maken?’ zei ik gewichtig. Tenslotte had ik al enige ervaring in dit vak en dat bemoeilijkt het praten met den leek.

Eefje had kraakheldere kleine oortjes aan haar hoofd en een hongerig gezicht dat altijd recht op de spreker gericht was. Ze las je de woorden van de lippen en als het leuk was dan lachte ze verheugd met een brede mond. Af en toe ontsnapt haar ogen even naar links of rechts, om een kennis te signaleren, want Eefje hield van een smak kennissen. Donkere ogen, donker haar. Een intense meid, kon je wel zeggen.

‘Hoe kun je daar nu lol in hebben?’ herhaalde ze, ‘marktonderzoek.’

‘Dat vind ik nou gewoon leuk. De één lost kruiswoordraadsels op, een ander schrijft linkse artikelen, een derde laat zijn hond uit. En ik hou er toevallig van om de

consument uit te horen. Let wel, het is vaak ook echt nuttig, marktonderzoek. Ik noem maar wat. Als jij een miljoen gulden hebt en je wilt condooms voor linkshandigen op de markt brengen dan kan ik je van dat idee afhelfen door een klein onderzoekje van pakweg zesduizend gulden, te betalen in twee termijnen waarvan de eerste na het verstrekken van de opdracht en de tweede na oplevering van het tekstrapport. Dan hou je nog 994.000 gulden over voor betere produkten. Als dat geen maatschappelijke besparing is dan weet ik het niet.'

Maar dat was natuurlijk het punt niet.

's Avonds laat op kantoor zitten met een man of vier, oververmoeid en dan toch die tabellen er doorheen jagen, op foutjes nakijken, conclusies erbij schrijven, overwerktypiste erbij, diep in de nacht zelfde stenciltjes afdraaien en dan tegen het ochtendgluren tien keurige rapportjes in een doosje stoppen met adres en alles erop zodat het door de ochtendploeg direct bezorgd kon worden bij de opdrachtgever. En dan je vijftigste sigaret opsteken, de directiekast openbreken en er een fles sherry uithalen om met de hele ploeg op te drinken. Wankelend naar huis, de ochtendkrant uit de bus halen, en al lezend in diepe slaap vallen.

'Zo is het nu eenmaal', zei ik tegen Eefje, 'mannen zijn opgeleid voor dit soort onzin. Werkmieren. Je de pleuris werken, je de kanker werken en dat in het geniep nog leuk vinden ook.'

Maar ze was in gesprek met de rechter buurman geraakt. Echt contact kreeg ik pas na een halfjaar. Kerst en Nieuwjaar stonden voor de boeg, 9 vrije dagen op rij. We hadden onze tantièmes gehad en onze opslagen en ik mocht niet mopperen. De avond voor Kerst hielden

we na werktijd een kleine party.

De wijn was behoorlijk in de man en ik stond lekker verdoofd en ontspannen te praten toen Eefje langskwam, me bij de arm greep en naar het stukje dansvloer trok. Het was late-avondmuziek, soft swingend, of misschien cool? In elk geval nauwelijks hoorbaar door de sigarettenrook en het gekeuvel.

‘Dansen is een rare bezigheid’, zei ik tegen haar, ‘mag het iets anders wezen?’

Vroeger was ik er gek op. Je leerde de linkse draai en de rechtse draai en de spin-turn en dan alle feesten af om als een gek over de vloer te zigzaggen met iemand anders die die variaties ook uit haar hoofd kende. Het vertrek van Charlie Kunz en Jan Corduwener liet mij eenzaam achter.

‘Kijk nou toch eens’, zei ik terwijl Eefje haar armen om mijn nek legde en ik haar onwennig bij het middel greep, ‘Jan Hen betreedt het tijdperk van de individuele expressie.’

We gingen staan wiegen, net als drie andere paren die er niks van konden en keken naar Johnnie Aroma, een slanke Surinamer die een paar meter van zijn partner ingewikkeld met zichzelf bezig was, terwijl zij toegewijd van het ene been op het andere ging staan en af en toe een ommetje maakte.

‘Wat een zak ben je’, zei Eefje, ‘geniet er nou eens van.’ Ik deed mijn best, trok haar wat dichtertegen mij aan en snoof eens in haar nek. Ze was even groot als ik, maar veel zachter en warmer, en vederlicht.

‘Wat weeg jij nou nog?’ vroeg ik en tilde haar even op, waarbij ik haar middel indrukte.

Ze liet een kleine boer en giechelde.

‘55 kilo’, schatte ik. Ze tikte op mijn neus.

‘Dat heb je vaker gedaan’, zei ze, ‘57 kilo’. Het apparaat in mijn broek krabbelde plotseling overeind, strekte zich opgewonden, maar bleef pijnlijk haken in een plooi van de binnenbekleding. Ik schudde wat vanonderen, maar moest toch even met de hand helpen, zodat hij ongehinderd stijf kon gaan staan tegen de buik wand.

Toen ik mijn hand weer om haar middel legde, keek ik haar per ongeluk even aan en we barstten in lachen uit. Tien minuten later zat ze achterop de fiets en hield me stevig vast terwijl ik hijgend voorttrapte en me af en toe onwillekeurig verstuurde als de golf alcohol iets te hoog steeg.

We renden mijn kamer binnen. Het was een stuk van een souterrain, er stond een bed en een butagaskachel en een piano. Ik stak de kachel aan die vlijtig begon te suizen en we gingen er voor staan. Dankzij de alcohol hadden we het niet koud. Ik hield haar stevig met twee armen tegen mij aan, snoof in haar haar en zei ‘Ha, poffertjes.’ Ze begon te giechelen en ik trok haar alles uit en legde haar op het bed. Ontegenzeggelijk was ze romig blank, en slank, met kleine borsten en brede dijen. Ze werd ernstig toen ik haar kuste tussen de borstjes en op de navel en naar beneden rondom het vlokje haar en in het spleetje. Ik trok snel de kleren van mijn lijf en ging op haar liggen en stopte mijn harde lul daar waar hij warm en vochtig op en neer kon gaan. Eefje had haar ogen dicht, kleine blauwe adertjes op de oogschelpen. ‘Moet ik nog een condoom gebruiken?’ vroeg ik plotseling geschrokken, maar ze schudde zwiingend nee. Gaandeweg begon ze te kreunen en te hijgen, ‘ja, ja’ te roepen en ik stampte en schudde haar grommend heen en weer en

pompte een scheut warmte in haar op het moment dat zij hoog begon te jammeren. Hijgend rolde ik terzijde en trok het laken over ons heen. Ik lag op mijn zij naast haar, dik tevreden. Ik tilde het laken op en keek verwonderd naar het lichaam naast me. Hoe was het mogelijk. Kleine vriendelijke borstjes, een maagje van niks en dan daaronder twee stevige maar slank eindigende dijen, dicht samengedrukt.

In de volgende dagen kon ik er geen genoeg van krijgen. We praatten weinig, we keken naar elkaar en lagen rustig naast elkaar te peinzen en te luisteren naar de radio, of keken naar de benen die voor het raam van het souterrain voorbijliepen. Soms gingen we wandelen. Het vroom en het had gesneeuwd en de stad was vol voorzichtig schuifelende mensen. Na een paar honderd meter gearmd wandelen, keerden we prompt huiswaarts, steeds sneller lopend, met maar één gedachte in het lijf.

Op nieuwjaarsdag was het de laatste dag van de vakantie.

De volgende dag zou kantoor weer beginnen.

‘Eefje’, zei ik. We zaten bij de Boemerang en aten mosselen uit een grote schaal, ‘Eefje, je gaat toch niet weg morgen?’

‘Ben je mal?’, zei ze, ‘ik heb mijn huur al opgezegd’, en ze nam nog een mossel, opende de schaal en beet het stukje vlees eruit.

Ik keek haar verrast aan en ze moest lachen. ‘Hans, als ik op jou moest wachten, duurde het eeuwen. Je bent zo'n schijtlaars in die dingen.’

Zes jaar later, in Budapest, zat het nog exact in mijn geheugen. Ik zuchtte, nam een slok water en zou net over Jack de Graaf gaan denken, toen de telefoon ging, met een onwaarschijnlijk vrolijke Lucas aan de andere kant. ‘Tien uur, broeder. Alles kwinkelt en tiereliert en meneer ligt nog steeds met zijn luie miljonairslif op bed.’ ‘Schei uit, Lucas, vervelend ochtend-mens. Je bent zeker weer om zes uur fit opgestaan om op het balkon je oefeningen te doen. Van mij mag het, maar spaar me je goed humeur.’

‘Knorrig als altijd, zo ken ik je weer. Kom je naar beneden om met mij te ontbijten? Op het terras? Zacht gekookt eitje? Jus d'orange? Knapperige broodjes met echte boter en marmelade? Hé? Troel?’

‘Zwarte koffie, graag.’

‘Ook. Zoveel je maar wilt. Er gaat net een croissant voorbij. Pakken?’

‘Nog zo'n geinige opmerking en ik gooi me van het balkon af. Een rooie vlek voor je neus, dan ontbijt je nooit meer.’

‘Gadverdamme Hans, zeg dat soort dingen niet. Ik probeer je alleen maar wat op te vrolijken.’

Ik voelde me schuldig.

‘Sorry, Lucas. Ik kom zo snel mogelijk naar beneden. Waar zit je?’

‘Aan de voorkant. Ik zit met Bruinsteen van Oxlo Grafiet. Tot zo.’

Hij legde snel de hoorn neer en ik vloekte. Ik had kunnen weten dat Lucas met een klant zat. Verdomme, verdomme, nou ja.

3

Er stond een afschuwelijke zon op het terras. Ik ging meteen rechtsomkeert om mijn zonnebril te halen. De lift was een wonder, als je naar het knopje wees ging hij al omhoog en de rit werd veraangenaamd door zachte muziek. Op de zesde verdieping stapten 2 oude Amerikaanse dames binnen, kwekkend in hun knauwtaaltje. Pasgeverfde broodmagere koppen, gouden kettingen om de rimpelige en sproetige hals, een onbeweeglijk paars kapsel op het hoofd. Ik was lucht voor ze. Ze drukten op de parterreknop en we gingen weer naar beneden, tot mijn machteloze woede. Kwekkwek kwakkwak, o wonderfull this en funny that, maar op de tweede verdieping stopten we en er kwam een 3-tal negers binnen. Twee magere negers met aktetassen en gekleed in gewoon westers, dus zeg maar net kostuum. De derde was formidabel gebouwd en droeg allerlei kleurige sjerpen over

zich heen. Hij zag er uitermate relaxed uit en drukte in op knop 10.

De lift zweeg even en steeg toen soepel omhoog. Dat gaf een forse stilte in de conversatie, maar het duurde kort. ‘Well how about that, it's going up again!’

‘Crazy!’

‘Well, I'll be damned!’

Ze keken verontwaardigd door hun vlinderbrillen naar de bolle neger die een meer dan levensgrote glimlach losliet en met warme aangename stem zei: ‘Something wrong, dear ladies?’

‘This ridiculous thing is going up again!’

‘And you were planning to go down?’

‘Yes, of course!’

Hij schudde zorgelijk het hoofd.

‘Well, how about that. I'm awfully sorry to bother you in this way.’

Ze leken gemollificeerd.

Eén vroeg zelfs belangstellend. ‘Where are you from?’ ‘We are from Ghana’, zei hij breed glimlachend en wees om zich heen. De doeken hingen aan zijn armen, ‘and you ladies?’

‘From the USA.’ Ze wezen lachend op elkaar: Arkensaw, Oregon.

‘Isn't that amazing. Imagine us, meeting in this elevator, from two different continents! Isn't it a wonderful world?’ Ze aarzelden, hield hij hen voor de gek? Maar hij liet zijn tanden zo joviaal zien dat daar geen sprake van kon zijn.

De lift opende, we waren op de tiende en hij ging op de drempel staan en zei: ‘On this occasion, dear ladies, I feel the need to say a little word on behalf of my brothers and

sisters in the U.S. of A.

I hope...'

Ik glipte langs hem heen, terwijl ik verward 'good evening' mompelde en vond met enige moeite de trap die naar de 8e verdieping leidde.

Ik haalde de bril en liep terug naar de lift. Het was nu half elf in de ochtend en de lange lege gangen werden af en toe onderbroken door gedempt pratende werksters, kleine dikke werkmieren in een hygiëneblauw uniform, met karretjes vol beddegoed.

Hier en daar waren ze al een kamer binnengedrongen. De deur stond dan open, gordijnen uiteen gescheurd om vers licht toe te laten, en je kon ze bezig zien met het in vorm slaan van kussens en matrassen.

Beneden op het terras zat een grote menigte zonnebrillen koffie te drinken, broodjes te eten en elkaar aan te kijken. Ik zag Celia maar stapte snel en met onwillekeurig opgetrokken benen langs haar heen. Lucas zat in het overdekte gedeelte met tegenover zich een magere kleine man met grijs haar en een ernstige dubbeldikke bril waarin zijn ogen iets vergroot heen en weer zwommen.

'Dit is meneer Bruinsteen van Oxlo Grafiet', zei hij. We schudden elkaar de hand en ik ging zitten.

'Zo, dus u bent de grote man op de achtergrond', zei Bruinsteen.

Hij keek mij vorsend aan en hield het hoofd een beetje scheef, terwijl hij glimlachte.

'Als je op de achtergrond bent kun je nooit de grote man zijn', zei ik losjes, 'nee, u moet dat niet overschatten.' Het sloeg nergens op, maar hij lachte geluidloos met open mond. Hij had kennelijk gehoord dat ik wel eens leuk

uit de hoek kon komen.

‘Ik heb meneer Bruinsteen net verteld dat je je nog vrij intensief bemoeit met onderzoek’, souffleerde Lucas. ‘Ja, dat is wel waar’, gaf ik aarzelend toe. Waar was die rare druif nou mee bezig? Ik had in geen half jaar iets uitgevoerd, behalve reizen en trekken en me eenzaam voelen.

‘Maar u bent bijna nooit in Nederland, hè?’ vroeg Bruinsteen.

‘We hebben daar een uitstekende regeling voor’, zei Lucas ijverig, ‘Hans krijgt zijn briefings via de telefoon of via de telex van zijn bank en op dezelfde manier krijgen we het onderzoeksvoorstel en de vragenlijsten terug.’

‘Maar hoe doet u dat dan met rapporten?’ vroeg Bruinsteen, ‘dat wordt toch een kostbare zaak?’

‘O, de kosten zijn geen probleem’, improviseerde ik, ‘ik doe het bij wijze van hobby, anders zit ik me toch maar te vervelen. En als ik er geld voor vraag gaat er zóveel belasting van af dat het geen zin heeft. Dus ik doe het gratis en die telefoonkosten enzo, dat valt wel mee.’ ‘Ja, u hebt een meevaller gehad, hè?’ zei Bruinsteen, terwijl hij me met een scheef kopje aankeek.

‘Nou, dat kunt u rustig zeggen. Maar wat ik zeg, geld verdienen wordt dan onzinnig in ons belastingklimaat. Dus ik kan zoveel tijd besteden aan de projecten als ik wil, zonder dat het de klant iets kost.’

Lucas keek me glunderend aan. Zó kende hij me weer.

‘Meneer Bruinsteen zat met het probleem van potloden. Oxlo doet nog weinig onderzoek tot nu toe, maar ze vragen zich toch af of er niet iets te bedenken valt, waardoor ze hun marktpositie kunnen verbeteren.’

Zo zeg ik het toch goed?’

‘Inderdaad’, zei meneer Bruinsteen. Hij meende het best te kunnen beginnen met het uitleggen van de markt en verviel in een lang betoog over zwarte en grijze potloden, kleurpotloden, de concurrentie-situatie met vulpennen en veel erger nog, ballpoints.

Intussen keek ik steeds rond. Het terras werd bediend door jeugdige hongaarse meisjes, korte rokken maar wèl kousen aan, en dat in deze septemberhitte. Panties misschien wel. Er waren heel knappe bij, maar geeneen zag er vrolijk uit. Met een voorschoot vol rinkelend muntgeld liepen ze heen en weer, kwakten de bestellingen op de tafels en rekenden zakelijk af. Panties, is er ooit een onsmakelijker dracht uitgevonden? Elke vrouw wordt er een soort kikker door, twee benen zonder onderbreking aan elkaar verbonden. Ik herinnerde me iemand die een keer, het was in de minirokkentijd aan een dienstertje gevraagd had: zit jouw kruis niet wat te laag? Ja inderdaad, gaf zij toe, maar dat kwam omdat zij voor haar lengte vrij kleine voeten had. Dus moest ze kiezen tussen een goede beenmaat met te grote sokken of een goede sokmaat en dan hing het kruis wat te laag. ‘Wat denkt u, zou onderzoek mogelijk zijn?’

Ik schrok wakker, Jesses, nu had ik er weer niets van gehoord. Als je dit vak niet dagelijks bijhield verleerde je toch wel erg snel het luisteren.

‘Tja, onderzoek’, zei ik, ‘dat lijkt me niet makkelijk.’ ‘Nee, dat dachten wij ook’, zei Bruinsteen en keek waarderend naar me. Zenuwachtig raapte ik wat gedachten bij elkaar.

‘Potloden’, vervolgde ik, ‘dat is toch wel erg uit de tijd heb ik zo het gevoel. Ik ken maar één voordeel van

potloden boven ballpoints, je kunt ermee op een muur schrijven. Ballpoints moet je verticaal houden, zo is het toch?’

Bruinsteen knikte zwijgend.

‘Maar dat is alleen van belang bij boodschappenlijstjes aan de keukenmuur, en bij opschriften in wc's van café's’, eindigde ik lam.

Er viel een stilte, waarin we rondkeken op zoek naar tekst.

‘Kortere potloden?’, opperde ik na enig zwijgen.

‘Kortere potloden?’

‘Mijn ervaring met potloden is dat ze erg snel verdwijnen achter een bureau of achter de verwarming. Trouwens, wie neemt de moeite om ze nog een keer te slijpen als de punt op is? Ofwel het potlood is weg ofwel de slijper is weg. Dus hoe korter het potlood is, hoe minder de gebruiker zich zal ergeren aan de verspilling, als het ding weggaakt of als hij geen slijper heeft om er een nieuwe punt aan te draaien.’

‘Ja ja’, zei Bruinsteen peinzend. Hij zag het niet zo levendig voor zich. Blind maar dapper zwoegde ik voort. ‘Dat grafiet bijvoorbeeld, hoeft toch niet tot het eind van het hout te lopen? Zover komt geen enkele gebruiker. Dat zou misschien ook al een besparing kunnen betekenen. Of denk eens aan minipotloden, die alleen bestaan uit een punt met een stukje hout eraan. Die zou je in een houder kunnen doen en die houder is tegelijk ook een puntenslijper, ik verzin maar wat. Een stukje potlood van 5 centimeter is voldoende. Je kunt hem een paar keer bijslijpen en dan is hij op en dan neem je een nieuw stukje dat je in de houder stopt.’ Zwijgend staarden ze me aan.

‘Maar ik zit natuurlijk gewoon te freewheelen’, hernam ik, ‘we zijn tenslotte geen ideeën mensen, u komt bij ons voor marktonderzoek. Maar ik vind het altijd leuk om gewoon wat te fantaseren als we weer eens een nieuw produkt onderhanden krijgen.’

‘Pòtloden...’ zei ik peinzend en probeerde dromerig te kijken.

‘Dus u ziet een onderzoek wel zitten?’ vroeg Bruinsteen. ‘Ja, nou ja, als het in fasen gebeurt wèl. Dan zou je eerst eens moeten beginnen met uit te vissen wie er op dit moment wel of geen potloden gebruiken en waarom dat zo is. Dan zou je in de tweede fase kunnen proberen om allerlei ideeën te verzamelen over de manier waarop de verkoop bevorderd kan worden. Voor een deel komen die ideeën rechtstreeks uit het eerste onderzoek en verder kunnen er wat groepsdiscussies gehouden worden met gebruikers en niet-gebruikers. Dan krijg je zo'n serie ideeën zoals ik ze daarnet als leek even probeerde te bedenken. En er zijn ook van die brain-stormingsgroepen die voor een bepaald bedrag, dat is maar een paar honderd gulden, een avondje bij elkaar gaan zitten om allerlei gebruiksalternatieven te bedenken. Het reclame-bureau kan ook helpen en zelf heeft u natuurlijk ook een smak ideeën in een la liggen met een slotje erop. God mag het weten, misschien is het mogelijk om het potlood er weer in te krijgen op basis van het ouderwetse appeal, net zoals de eerlijke keuken met die houten pollepels. Trouwens, de ballpoint is natuurlijk ook milieubedervend, lijkt me, met al dat plastic. Nou, als we al die ideeën op een rijtje hebben, kunnen we ze in fase 3 uittesten, in hoeverre ze aanslaan en bij wie. Dat zie ik wel zitten en het hoeft nou ook weer niet zo gigantisch

duur te zijn.’

‘Hoe duur?’ vroeg Bruinsteen slim.

‘Nou, dat is moeilijk precies te zeggen op dit moment. Maar laten we ervan uitgaan dat je in die eerste fase een man of 1000 ondervraagt met een vragenlijst van een kwartiertje. Dat heb je wel nodig.’ Ik pauzeerde even om nadenkend te kijken, en knikte. ‘Ja, een man of 1000 is echt wel nodig om erachter te komen wie wat gebruikt. Dat kost pakweg een 20 duizend gulden. Dan de ideeënbedenk-fase. Wil je dat goed doen, dan kom dat toch wel op zo'n 10 mille en de slotfase is dan wel zo'n 30 à 40 duizend gulden minimaal. Dus bij elkaar, wat zei ik ook weer?’

‘Bij elkaar 60 à 70 duizend gulden’, zei Lucas die had zitten noteren, ‘als ik het goed opgeteld heb, tenminste. Ja, 60 à 70 duizend guldentjes.’

‘Zo-o’, zei Bruinsteen geschokt, ‘dat is nogal wat.’

‘Ja, en dan is het echt nog niet zeker of er werkelijk zinvolle dingen uitkomen, daar moet u altijd rekening mee houden. Pijltjes afschieten in het donker, daar kun je het wel mee vergelijken.’

Ik nam een hap van Lucas' koud geworden koffie. ‘Af en toe hoor je AU en dan weet je dat je iets geraakt hebt. Maar nog niet eens wát.’

Ik raakte duidelijk in de knoei met deze vergelijking. ‘Dat weet je pas als er iemand naar je toe komt stommelen om je een klap voor je kanis te geven.’

Lucas keek me gekweld aan, terwijl Bruinsteen ernstig zat te knikken.

Ik werd er giechelig van en streek mezelf hardhandig over de mond om de grijns weg te halen.

‘Zo is hij altijd’, legde Lucas uit, ‘eerst iemand lekker

maken met een onderzoek en dan zeggen dat er misschien niks uitkomt.’

‘Ja sorry’, zei ik, ‘de verkoop van zo'n projekt als dit daar word ik altijd een beetje tegendraads van. Ik kan wel een mooi verhaal ophangen, en we doen natuurlijk ons uiterste best voor dat geld, maar ik kan u geen resultaten garanderen. Dus waarschuw ik altijd maar even. Dat hoef ik ú natuurlijk niet te vertellen, maar onze ervaring is dat vooral directies van bedrijven nogal eens teveel verwachten.’

Bruinsteen begon te stralen. ‘Precies’, zei hij, ‘dat is bij ons ook zo.’

‘Wel, als we voor u een onderzoeksvoorstel mogen maken, dan zal daar een duidelijke waarschuwing in staan, dat het best kan zijn dat er géén goed verkoopidee op de proppen komt.’

Hierna schakelden we rechtstreeks over van het ontbijt naar de lunch. We namen elkaar mee naar het belendende restaurant, noemden elkaar Erik, Lucas en Hans en scheidten als vrienden.

4

‘Zo’, zei Lucas handenwrijvend terwijl we zijn hotelkamer binnen gingen, ‘dat was dat. Een miel of dertig komt er wel uitrollen, na een half jaartje sudderen. Bruinsteen moest echt nog wennen aan het idee, ze hebben daar pas sinds een maand een marktonderzoekafdeling, vertelde hij, Voor die tijd zat hij bij de inkoop, of zo. Maar we hebben ons kostje weer verdiend voor vandaag, malle mafkikker. Hoe gaat het nu? Je was prima.’

‘Wat zat je nou raar te liegen tegen die man, over dat ik per telex uit het Verre Oosten voorstelletjes opstuur. Ik deed maar mee, want ik wilde je niet in de steek laten, maar je weet dat ik niet hou van dat gezwets. Als we godverdomme niet op een eerlijke manier aan onze boterham kunnen komen, laten we dan een ander vak zoeken.’

‘En jij dan? Je gonsde toch ook maar een eind weg? Mini-

potloodjes aan een zuigstokje’, zei hij bitter.

‘Dat vind ik léuk’, riep ik verontwaardigd, ‘mág ik alsjeblieft even fantaseren. Dat gaf me even tijd om een onderzoeksopzet te bedenken. Die man wilde wat horen, nou hij heeft een opzet in 3 fasen gehad, mèt een waarschuwing erbij, en hij kan het keurig netjes op papier uitgewerkt krijgen met 3 alternatieve steekproeven en allerlei prijsmogelijkheden. Lieve màn trouwens, keurige aardige lieve man met natuurlijk zo'n conservatieve directie achter zich. Josef Oxlo junior aan het hoofd, no doubt. Een pracht van een voorstelletje moet die man hebben. Best een leuk onderwerp trouwens, potloden. Iets om op te kauwen, potloden. Vroeger kauwde iedereen op een potlood, als hij na moest denken. Of op een houten penhouder. Plastic kauwt niet prettig. Dus wat doe je dan? Méér roken!’

Triomfantelijk keek ik hem aan. Hij zat op het bed breed te grijnzen.

‘Wat zit je nou te lachen, ulm?’

‘Rare kerel ben je toch. Altijd even knorrig en nurks, maar geef meneer een probleempje en uit alle kieren en gaten spuiten de onzinnige plannetjes eruit. Als ik niet wist dat je een redelijk goeie marktonderzoeker was zou ik je aanraden om een slechte reclameman te worden.’ Ik dacht na over een snedig antwoord, maar vond er geen.

‘Maar moet je horen’, zei Lucas, ‘jij schrijft dat voorstel, al ga je morgen naar Haiti of godweetwaar. Ik heb het nu een half jaar zonder je moeten doen en je hebt me niet horen klagen. Maar dit doe je even voor me. Stuur het desnoods met de flessenpost.’

Ik knikte en ging aan het raam staan. Het was nu twee

uur in de middag en ik voelde een stekende hoofdpijn opkomen van de rode wijn bij de lunch.

De Donau, twee verdiepingen lager, zag er nog net zo uit als eerder.

‘OK Lucas’, zei ik en keerde me om.

Vanaf het bed keek hij me bezorgd aan, met zijn blauwe ogen in zijn gezonde rode hoofd.

‘Hoe gaat het nu met je?’ vroeg hij.

De alcohol maakte me gevoelig en tranen sprongen in mijn ogen, maar ik had gelukkig mijn zonnebril nog op. Aardige, vrolijke Lucas. Drie jaar waren we door dik en dun gegaan, totdat ik afknapte en spoorlags vertrok. Naar Thailand, naar Indonesië, naar Amerika zelfs en ik liet hem achter met twee halfwas projectleiders en een paar assistenten die aan werk geholpen moesten worden. Lucas was in de eerste plaats contactman en hield niet zo van het schrijfwerk.

Desondanks geen klacht, integendeel, elke keer dat ik hem opbelde even vrolijk: ‘Blijf rustig weg, jongen, doe maar kalm aan.’

Er was geen spoor te zien van de 60-urige werkweken die hij nu al een half jaar maakte.

‘Hoe gaat het nu met jòu?’ vroeg ik.

Hij trok zijn overhemd en hemd uit en sloeg zich met de vlakke hand op de harige, duidelijk te vette buik.

‘O, prima’, zei hij en ging languit op het bed liggen, ‘dit lijf voelt zich lekker.’

Hij tilde zijn benen op en liet ze langzaam zakken, terwijl zijn hoofd gevaarlijk purper werd.

‘Ik word langzamerhand wat beter’, zei ik, ‘maar nog steeds dat gevoel van overspanning.

Hartbonzingen bij het minste geringste, maagklachten,

nekpijnen. Maar heel, heel langzaam wordt het beter.

Soms voel ik me zelfs lekker ontspannen, voor een uurtje of zo. Dat je echt lekker kunt zitten, weet je wel, zonder dat je je lichaam voelt.’

Terwijl ik praatte merkte ik dat ik het toch niet duidelijk kon maken. Mensen die geen last van hun zenuwen hebben kun je niet beschrijven wat het is.

‘Maar over een maand of twee zie je me wel weer terug’, besloot ik.

‘Vertel es, waarom ben je eigenlijk hier?’, vroeg Lucas, terwijl hij zijn hoofd optilde om me aan te kijken, ‘jij was toch geen man voor marktonderzoek-congressen. Ik was stomverbaasd toen ik je telegram kreeg.’

Ik aarzelde.

‘Ik ben hier voor Jack de Graaf’, zei ik, ‘heb je een aspirientje?’

‘Witte Kruis-poeder, in de badkamer. Jack de Graaf?’ riep hij me verbaasd achterna.

Ik zocht en vond en keerde terug met het poeder en een glas water. Hij zat overeind en keek me wantrouwig aan. Het dikke vruchtvlees van zijn buik hing zwaar over zijn broekrand.

‘Lucas, vertel me nog eens precies hoe het gegaan is met Eefje, de laatste dag.’

‘Ach jezus Hans, dat is vier maanden geleden. Daar moet je overheen leven, joh, niet steeds meer aan denken.’

‘Wat herinner je je van die dag?’

Hij zuchtte en dreunde het op.

‘Niks bijzonders. Nou ja, ze woonde bij Jack zoals je weet en op een dag hoorde ik dat ze teveel slaaptabletten had geslikt. Er werd vanuit het ziekenhuis naar kantoor gebeld, geloof ik. Ja, inderdaad. Ik was die hele middag

weg en pas aan het eind van de volgende dag hoorde ik het van Netty, dat is onze nieuwe telefoniste, want ze hadden naar jou gevraagd. Ik heb toen meteen teruggebeld, maar ze was al overleden.'

'In het ziekenhuis?'

'Nee. Hè jongen, doe niet zo lullig, dat weet je toch best. Ze schijnt ontsnapt te zijn en toen is ze naar jouw huis gegaan maar je was er natuurlijk niet. Dat ze daar geweest is weet ik van die jongen die nu in jouw huis zit. Toen is ze naar het huis van Jack gegaan en daar is ze van het balkon gevallen, om het zo maar te zeggen. Klunzen van het ziekenhuis, die hadden haar nooit moeten laten gaan. En maak jij door de telefoon nooit meer grapjes over een rode vlek op het trottoir voor mijn neus' eindigde hij boos, 'of ik sla je te pletter. Ik heb verdomme een half uur in de zenuwen gezeten daarnet. Je bent er gek genoeg voor.'

'Sorry Lucas', zei ik mak, 'verder weet je niets?'

'Verder niets. Ik hoorde het toen het al gebeurd was en ik heb je meteen het telegram gestuurd. Waar zat je? In Kulala Lumpur of zoiets, midden in de alang-alang of de beri-beri of hoe heet dat.'

Lucas werd zeer kregelig en opgewonden als het over doodgaan ging.

'Ik ben naar de begrafenis geweest en ik heb met de dokter gepraat. Ze was op slag eh weg geweest, geen pijn.' Hij keek me even aan. 'Ellendige toestand', zei hij, 'je weet dat ik haar graag mocht.'

'Ja, je bent zelfs een keer met haar naar bed geweest, dacht ik.'

Hij schrok op. 'Hoe weet je dat?'

'O, daar was Eefje niet kinderachtig in, hoor. Dat soort

uitstapjes kreeg ik altijd te horen. De eerste keren vond ik het vervelend, vooral omdat ze het bracht alsof het mijn schuld was, en misschien was dat ook wel zo. Ik kan nu eenmaal niet elke dag, als ik druk bezig ben is één of twee keer per week al teveel. Dat gezeur met telkens je kleren aan en uit trekken, terwijl je nog werk te doen hebt. Nou, Eefje lustte er wel pap van, zoals je weet. Gadverdamme wat een uitdrukking. Eefje lustte er wel pap van.'

Ik ging zitten in een stoel, het hoofd was nu zeer vermoeid.

Lucas zweeg.

'Maar denk niet dat ik het erg vond', vervolgde ik, 'ik vond het eigenlijk wel best. Als het haar gelukkig maakte, waarom niet? Ze heeft je nog erg moeten overreden, hoorde ik.'

Ik keek hem recht aan.

'Zet nou uit je bolle hoofd dat ik eraan til. Ik zeg het alleen om het even uit de weg te ruimen. Als jouw Liesje mij zo'n kans geeft pak ik hem óók.'

'Ja, maar ik wilde helemaal niet', zei Lucas, nog steeds een beetje benepen.

Ik lachte hem uit en tenslotte begon hij ook te grinniken.

'Hoe gaat het met Liesje?' vroeg ik.

'O, prachtig, jongen. Ze is nu op dansles. Ballet dus eigenlijk, hè? Elke avond oefenen.'

Hij schoof een stoel opzij om trippeltrippeltrip te doen, een glas water bewegingloos in de rechterhand.

'En dan in se noed, natuurlijk', nam ik aan. Ik zag het voor me. Liesje was een levenslustig meisje met alles erop en eraan en een warm temperament. Nooit zou ik die keer

vergeten dat ik bij Lucas at en ze hem direct na de koffie meesleepte naar boven. Lucas keek schaapachtig achterom: Hans, de krant ligt op tafel.

‘In se noed, uiteraard’, zei Lucas. Hij staarde even voor zich uit en brak los in een hoge giechel. Hij gaf me het glas in handen en sloeg even dubbel.

Ik keek lankmoedig naar hem en nam een slokje water. ‘Sorry’, zei Lucas, terwijl hij de tranen uit zijn ogen wiste en het glas terugnam, ‘maar ik moest ineens denken aan die keer dat we net gegeten hadden. Liesje zat al de hele tijd te rijden op haar stoel.’

‘Hahaha!’, riep hij en gaf me opnieuw het glas aan om met beide handen op zijn dijnen te kunnen slaan, ‘dat gezicht van jou toen we de trap opliepen. Zo'n deftige blik van: nou, ze zullen aan mijn niet merken dat ik het toch wat eigenaerdig vind.’

Hij bleef nog enige tijd nasnikken en plofte op het bed. ‘Ja, dat heeft ze wel vaker, hè,’ zei ik, ‘laatst toen jij een keer niet thuis was...’

Hij verschoot van kleur en ik stak meteen beide armen op.

‘Een gràpje, Lucas.’

‘O. Ha.’ Maar hij bleef me toch wat wantrouwig aankijken.

‘Ik zou niet eens weten hoe het móest.’

‘Nee, zonder dollen. Heb je, ben je met Liesje, eh...?’ zei hij zwaar fronsend.

‘Lucas, met de hand op het hart, nee. Maar ik garandeer niks voor de toekomst. Een arme weduwnaar moet tenslotte èrgens aan zijn trekken komen.’

‘Weduwnaar’, zei hij verbaasd, ‘ja verdomd, je bent weduwnaar.’

Ik ging naast hem zitten.

‘Even serieus’, zei ik, ‘ik wil graag dat je deze brief leest.

Het is de laatste brief die ik van Eefje kreeg. Ik moet er toch eens met iemand over praten.’

Ik las over zijn schouder mee.

‘Lieve Hans. Ik kon er niet meer tegen. Gisteren kwam hij met Danielle en ging met haar naar bed, terwijl ik in mijn kamer moest blijven. De poes was nergens te vinden en ik voelde me zo erg alleen. Het huis durfde ik niet uit, dat weet je wel, de drank was op en dan durf ik niet. Ik was zo moe dat ik een tube slaaptabletten heb ingenomen. Afgezaagd hè. Dat vind ik ook wel. Nu lig ik in het Thomas ziekenhuis. Ze hebben de maag leeggepompt. Jack is net geweest en was erg boos. Heb hem gevraagd om jou te bellen of Lucas, maar denk dat hij het niet doet. Hij moest direct naar Engeland voor zaken. Ik moet nu stoppen want de post wordt opgehaald. Zou je alsjeblieft willen komen? Alsjeblieft. Eefje.’

Lucas legde het briefje neer en keek me verbaasd aan.

‘Wat is dit?’

‘Dit briefje kreeg ik een dag na jouw telegram. Toen wist ik dat ik niet meer hoefde te komen.’

‘Ja, maar wat is dit voor iets raars, dat ze in haar kamer moest blijven, en zo.’

‘O, dat is wel duidelijk. Ik had al eerder brieven van Eefje gehad. De man is gewoon een sadist.’

‘De Graaf?’

‘Waarom niet? Geen kwestie van slaan en meppen, geloof ik, maar gewoon commanderen. Eefje vond het prachtig in het begin. Ze had die fobie, dat weet je wel. Ze kon

de straat niet op en pleinen en bruggen waren helemaal verschrikkelijk. Alleen met de taxi ging het nog wel en dan met veel drank in het lijf en dan liefst nog een paar tabletten valium. Wist ik veel wat het betekende, ik was zelf kerngezond. Dus ik deed mijn werk en daarnaast het huishouden en sprak haar bemoedigend toe en riep een gedragstherapeut te hulp. Dat weet je nog wel, dan ging ze af en toe met hem wandelen, kleine stukjes, maar meestal belde ze af en dan werd ik kwaad want de verzekering betaalde niks, het was allemaal eigen geld. Nou ja, tenslotte ben ik maar zoveel mogelijk mijn eigen gang gegaan. Ik zorgde dat ze haar natje en droogje in huis kreeg en af en toe keken we samen televisie. Ach heden, ach heden. Maar goed, waar was ik?’

‘Je ging je eigen gang.’

‘Ja.’ Ik verviel in gepeins. Vijf jaar getrouwd en wat heb je dan nog aan herinneringen? Het had zo mooi kunnen zijn. Het eerste jaar waren we onafscheidelijk. Eefje hield al snel op met werken, want ze hield niet van het kantoorwerk en het huis moest mooi ingericht worden met veel bloemen en planten en drie katten, en ik verdiende toch genoeg voor ons beiden. 's Avonds kwam ik thuis, net een mannetje uit een film, moe maar tevreden en dan serveerde Eefje steaks au poivre in de eetkeuken, met wijn en stokbrood. Het goede leven in de nieuwbouwflat. De katten lagen grijs, zwart en rood op de oranje, witte en groene leefkussens in de zitkuil. Na het eten de krant en dan op pad, naar een goede film of kennissen of een café. Leef met plezier, rook met plezier, ik wist niet hoe ik het had. Ik dacht haar te kennen. Ik kende de kleur van haar haar, de geur van haar benen, het puntje van haar neus. Maar in het tweede jaar durfde ze de straat niet meer op

en als ik thuis kwam rook ze naar sherry en deed lacherig en vochtig-aanhankelijk. ‘Wat is er toch, Eefje?’

‘Ik weet het niet, Hans. Ik ben bang om de straat op te gaan. Mal hè?’ Ze lachte hoog en ik glimlachte terug en haalde patates met loempia en gehaktballen voor de katten.

Het zou wel overgaan, vrouwen hebben vaak onbegrijpelijke kwalen, wist ik. Toen ik las van fobieën ging me een licht op en ik drukte door dat ze zich liet behandelen.

Een prachtig resultaat gaf dat. Als ik thuiskwam zat Eefje me al fonkelend op te wachten, om me te vertellen dat ze naar de markt geweest was met Drs Konijn. Er was weer vers fruit en gemengde sla en geroosterde vis met gembersaus. Soms konden we 's avonds, stevig gearmd, zelfs even naar kennissen om de hoek.

Maar even plotseling waren de angsten terug. ‘Zo'n terugslag hoort erbij, liefje’, zei ik in het wilde weg en het Konijn bevestigde dat toen ik hem opbelde. Maar voor Eefje was het vertrouwen eraf. Konijn kon af en toe nog komen, als hij erg aandrong, maar stopte daar na een paar maanden mee. Hij belde op. ‘Ik geloof niet dat uw vrouw nog wil meewerken en het lijkt me niet verstandig dat ik me blijf opdringen. U kunt beter proberen of ze in een andere therapeut vertrouwen heeft.’

Boos kwam ik thuis, maar Eefje ontving me stralend. Ze was geheel alleen naar de allergrootste supermarkt geweest in de buurt, over twee bruggen heen en langs een groot plein en ze had krabcocktail en niertjes in madeirasaus en geflambeerde flensjes toe. We dronken samen twee liter wijn bij het eten en vielen giechelend op bed. Langzaam bewoog ik mijn staaf in haar op en neer, het ging net nog, terwijl zij met haar hand door mijn haar

streek en we vielen in slaap voordat het tot iets gekomen was.

Met koppijn, maar tevreden, werden we een paar uur later wakker. Het was 3 uur 's nachts.

‘Eefje’, zei ik, ‘zeg eens eerlijk, wil je dat ik me ermee bemoei of los je het liever zelf op. De fobieën bedoel ik. Dokter Knijn heeft me gebeld...’

‘Die zijkerd met zijn dunne baardje. Weet je Hans, al dat geklets daar krijg ik wat van. Die angst daar moet je gewoon even doorheen, net zoals ik dat vanmiddag gedaan heb. Laat mij maar gaan, ik heb het nu wel door.’ Het was een pak van mijn hart, want net had ik besloten om samen met Lucas uit te treden uit het bureau waar we werkten en samen een eigen bureautje te beginnen. Ik vertelde het haar. DATA zou het heten en we zouden de marktonderzoekwereld eens een poepje laten ruiken. Lucas voor de contacten en ik voor het onderzoek.

‘Mag ik meedoen?’ vroeg Eefje opgewonden.

‘Jij?’

‘Waarom niet?’

Terwijl ik erover nadacht werd ik enthousiast. Ze was een goeie typiste geweest en het zou allicht haar aandacht afleiden.

‘OK’, zei ik, ‘prima. Dan nemen we een huishoudster voor het huis en het eten en dan gaan we samen lekker werken.’ Lucas vond het ook goed en ze werd Hoofd Buitendienst. Terwijl Lucas en ik stad en land afreisden, het duo Slim en Goedkoop, regisseerde zij de horde huisvrouwen die tussen het koken en de luiervas de interviews met consumenten hielden in ruil voor aanmoedigingssalarissen. Als we terugkwamen hoorden we Eefje meestal bezig iemand af te bekken.

‘Ja, mevrouw Kramer, u begrijpt wel dat we dit niet accepteren kunnen... Dat kan ons niet schélen, mevrouw... u hòeft niet te denken, mevrouw Kramer, u moet gewoon doen wat daar staat.’

Aarzelend stonden we te luisteren en zelfs Lucas had een ernstig gezicht.

‘Nee mevrouw, ik hoop dat ik duidelijk genoeg geweest ben. U óók een goede middag.’

Wham, hoorn op de haak en een lieve glimlach naar ons. ‘Eefje, wat is er aan de hand?’

‘O, dat is die zijkerd van een mevrouw Kramer. Er is weer een kind van haar ziek en of die enquetes een dag later ingeleverd kunnen worden. Ze heeft altijd van die smoesjes.’

‘Is dat die vrouw met die 12 kinderen?’

‘Vijf kinderen.’

‘O.’

Lucas en ik klommen het trapje op naar onze gezamenlijke kamer en hij zei behoedzaam: ‘Ze zit er wel stevig achterheen, hè?’

‘Stevig achterheen? Ze vermoordt het apparaat’, zei ik somber, ‘dat heb je nou godverdomme altijd als een vrouw de baas is over andere vrouwen. Totaal geen medeleven. Dat houden ze over van het winkelen, volgens mij. De klant is koningin. Eindeloos passen en nog eens passen. Mag ik dat gele jurkje nog eens zien? Heeft u dat misschien ook in blauw met rode streepjes? Nee? Heeft u dat niet in blauw met rode streepjes? Dat andere model is wel in blauw met rode streepjes, maar dat trekt zo in de rug.’

‘Waarom denk je dat mannen nooit meegaan met boodschappen doen?’, vroeg Lucas, ‘ze generen zich dood.’

Mag ik 1½ ons speklappen, maar dan met weinig spek? Heeft u geen lappen met wat minder spek? Wilt u het in driehoekjes snijden? Iets kleiner graag. Wat weegt die kalfstong? 8 ons? Heeft u geen kalfstong van 4 ons? Kan ik niet de helft van die kalfstong krijgen? Alleen de punt?' 'Nederland schijnt het enige land te zijn waar kleine stukjes afval van ananas te krijgen zijn in blik. Goedkoper kan het niet.' Hoofdschuddend staarden we voor ons uit.

'Ik zal eens met Eefje gaan praten', beloofde ik, 'zo kan het niet langer.'

Die avond keek ik regelmatig steeds naar haar. Ze zat een beetje te slapen over de krant, klein en mager, terwijl ik keek naar Ironside en Achter het Nieuws. Om half elf vertelde ik het haar voorzichtig. Dat we zuinig moesten zijn op onze mensen en dat ze eerder aangemoedigd dan afgeblaft moesten worden. En dat ik dat al eerder gezegd had. En of ze zelf ook niet het gevoel had dat ze beter iets anders kon gaan doen binnen het bedrijf. Helpen met het uitwerken van de interviews, bijvoorbeeld. Tabellen maken. Typen misschien, als ze daar nog zin in had.

Ze keek me aan, lachte kort en ging naar bed. De volgende dag wekte ik haar, maar ze bleef liggen en alle daarop volgende dagen bleef het Hoofd Buitendienst thuis. We trokken een ander aan en thuis werd niet meer gepraat, een maand lang. Er werden kratten sherry bezorgd en Eefje ging vroeg naar bed en stond laat op. De huishoudster zorgde voor het eten. Ik begon over te werken op kantoor en werk mee naar huis te nemen voor de weekends. Soms was ze een dag weg. De eerste keer schrok ik en belde links en rechts, maar de volgende dag

kwam ze blakend enthousiast terug, helemaal opgevrolijkt: ‘Hans, geen centje pijn gehad. Het wàs leuk bij Barbara. We zijn met zijn allen gaan eten en er was een vent, Karl. Ik was zo dronken dat hij me meegenomen heeft naar zijn huis. Maar er is niets gebeurd, denk ik. Je vindt het toch niet erg hè? Ik ben helemaal opgeknaapt, ik kan weer alles.’

Ze haalde diep adem, klapwiekte met haar armen en ging energiek de poezen eten geven.

‘Pils, Hans?’ zei Lucas.

Ik schrok op. Half had ik gemerkt dat hij de hotel-service belde. Een keurig-nette ober kwam met een karretje pils en glazen de kamer binnen en schonk ons in. De flessen hadden een hals van goudkleurig zilverpapier.

Lucas tekende de bon af en gaf er wat kleingeld bij.

‘Good night’, zei de ober beleefd en trok zich zachtjes terug.

‘Wijn na bier geeft plezier’, zei ik gedachteloos.

‘Je zat zowat te slapen. Ik dacht kom, ik bestel eens wat.’

Ik keek naar buiten.

‘Good night zei die vent. Het is goddomme middag! De zon schijnt!’

‘Je hebt een beetje geslapen, denk ik. Dat zag die man natuurlijk.’

‘Geslapen welnee. Ik was in gedachten, allemaal treurnis. Jongen, als ik je daarover ging vertellen dan was het zó middernacht. Waar hadden we het over? Ik vroeg je iets en toen zei je iets en toen was ik weg.’

Lucas zuchtte. ‘Moet dat nou echt, Hans? Vanavond heb ik een party namens DATA. Je komt toch ook? Dan kunnen we beter nu gaan slapen en dan samen eten om een uur of acht, als je zin hebt. Het begint om tien uur en ik heb de bar op de bovenste verdieping afgehuurd. Tiende verdieping. Midnight Music Bar heet het.’

‘Jack de Graaf uitgenodigd?’

‘Welnee, hoe kom je erbij.’

‘Zijn baas uitgenodigd?’

‘Paul Ramakers. Ja, die wel.’

‘Uitstekend’, zei ik. Ik dronk van mijn pils en dacht na. ‘Ik wil alleen dit zeggen’, zei ik, ‘de cyclussen van Eefje en mij liepen niet gelijk. Of cycli. Toen zij last van haar zenuwen had begreep ik het niet en nu is het te laat. Jongen, er zijn afgelopen jaar tijden geweest dat ik wegvluchtte uit winkels zodra er meer dan 2 mensen in stonden. Dat geroezemoes van al die stemmen, daar werd ik knettergek van. En bang, met ademnood en alles. En dan was ik alleen nog maar een beetje overspannen. Die arme fobiemensen die sterven echt ter plekke, kunnen geen lucht krijgen, grijpen alles aan om weg te komen. Hier, lees dit nog eens.’

Ik reikte hem een brief van Eefje aan. Ik kende hem uit mijn hoofd.

‘Lieve Hans,

Ik weet dat je graag wilt weten hoe het met me gaat en ik wil het ook graag vertellen. Daarom schrijf ik je. Jack is erg goed voor me, maar dan niet goed zoals ‘goedig’. Ik bedoel dat het goed voor me is om bij Jack te zijn. Zijn huis is groot en kaal en alles moet precies op zijn plaats staan. Je weet wat een sloddervos ik ben, maar dat

is nu helemaal weg. Hij heeft een schema voor me opgesteld en dat is om acht uur op (!) en dan maak ik zijn ontbijt. Als hij weg is, ga ik eerst een uur studeren, want Jack vindt dat ik mijn Frans maar eens op moet halen. Om 10 uur komt iemand langs om de boodschappen te doen en die worden dan om elfuur gebracht. Intussen maak ik het huis schoon en doe de afwas. 's Middags twee boterhammen met kaas en een glas melk en daarna opnieuw studeren. Dan aan het eind van de middag eten koken en om 6 uur komt de baas thuis. Daarna eten en even tv kijken, om 10 uur naar bed en om 12 uur slapen (wat er in die tussentijd gebeurt kun je wel raden!).

Dat gaat zo elke dag, ik ben in geen twee maanden het huis uit geweest en ik heb me nooit beter gevoeld! Je zou lachen als je me bezig zag, want het is allemaal naakt en zonder haartje. Jack houdt niet van haar, dus heb ik zelfs een kaal hoofd en geen wenkbrauwen, om van de rest maar te zwijgen. Géén gezicht, maar hij wil het nu eenmaal zo. En als Jack iets wil gebeurt het.

Ik heb één keer mijn Franse les niet gedaan, maar mooi dat hij die avond wegging en pas de volgende dag terugkwam. En als het nog een keer gebeurt blijft hij twee dagen weg. Dus je begrijpt dat ik mijn best wel doe, want alleen is maar alleen en zonder drank het huis uit, dat kan niet. Er is geen druppel in huis! Ook geen sigaretten! En geen kleren behalve een huisjasje! Je zult er wel niets van begrijpen, maar dit had ik net nodig. Jack zegt: eerst van de drank af en een beetje discipline leren en dan help ik je ook wel van je fobie af. Het is allemaal een kwestie van wilskracht en dat geloof ik zelf ook wel. Maar ik moet een beetje gedwongen worden daarin en niet zoals jij dat deed, lieve schat, met begrip en zo.

*Jack heeft het zelf ook gehad, maar hij is er door wilskracht overheen gekomen. Help me hopen dat het mij ook lukt en treur niet, knorrige beer. Als ik weer OK ben kom ik naar je toe, want Jack is maar tijdelijk. Dat heeft hij al tegen me gezegd en dat ben ik wel eens. Tot ziens dus (als je me nog zien wilt),
Eefje*

Lucas gaf me het briefje hoofdschuddend terug.

‘Weet je hoe ze aan die Jack de Graaf is gekomen?’ zei ik. ‘In de laatste jaren ging ze er gewoon uit, af en toe. Dan dronk ze een fles sherry en ging ze naar een café of naar kennissen. En ik zwaaide naar haar en ging aan het werk. Een voorstel voor huppelepup of een rapport voor diredomdijne en dan kwam ze heel laat terug, of helemaal niet. Die Jack de Graaf heeft ze in een café ontmoet en hij had ook een fobie. Maar daar had hij geen last van, zei Eefje, want hij ging er hard tegenaan. Hij wist precies wat hij wilde en hij drukte door. Nou, dat was iets. Dus voor ik pap kon zeggen was het Jack voor en Jack na en op een dag lag er een briefje en waren haar kleren weg. Vond ik dat leuk?’

Nee natuurlijk, maar ik kon haar niet helpen met die fobie, dus wat moet je dan?

Een beetje rondscharrelen in de flat, weemoedig naar een portretje staren en af en toe denken: zal ik eens opbellen? Na een paar weken kreeg ik ineens zelf al die belachelijke klachten en toen heb ik je gevraagd of ik mocht gaan reizen.’

Ik nam nog een slok bier.

‘Ik heb nooit geweten dat het allemaal zo moeilijk zat’, zei Lucas.

‘Ja jongen, wat kunnen eenvoudige mensen toch in de problemen komen. Het stomme is, toen ik wegging dacht ik dat het erg goed met haar ging. Allemaal van die opgetogen brieven zoals deze. Dus ik dacht, die zie je van je levensdagen niet meer terug al denkt ze zelf van wel. Maar na een maand kreeg Jack een nieuw vriendinnetje en toen kon Eefje de pest krijgen. Hij schopte haar niet het huis uit, maar ze mocht haar kamertje alleen uit als hij en zijn vriendin, hoe heette ze, er zin in hadden. Dan mocht ze erbij komen zitten, thee drinken.’

‘Ach jesses’, zei Lucas.

‘En toen kreeg ik van die zielige brieven. Zo van: het is eigenlijk wel goed voor me dat ik nu eens wat minder aandacht krijg van Jack, de wereld draait niet om mij, het wordt tijd dat ik dat eens leer, goed voor me. Enzovoort enzovoort. Kotsmisselijk werd ik ervan. Ik had gewoon het vliegtuig terug moeten nemen en haar weg moeten halen, maar ik gelóófde er niet in. Ik heb wat brieven teruggeschreven en tickets gestuurd, maar ze zat volkomen vast aan die jongen. Of misschien was ze wel gewoon bang voor de reis, god mag het weten.’

‘Je hebt jezelf niets te verwijten’, zei Lucas.

‘Daar gaat het eigenlijk niet om. Het gaat er niet om wat ik fout heb gedaan, maar om wat ik beter had kunnen doen. Ik had niet weg moeten gaan. Weet je wat er die laatste dag gebeurd is? De werkster vond Eefje 's ochtends en die heeft haar naar het ziekenhuis gebracht en Jacks kantoor gebeld. Jack is even langs geweest en heeft tegen haar gezegd dat hij naar Engeland moest. Geen sprake van. Meneer is diezelfde middag gewoon thuis geweest met zijn vriendin, hoe heet ze, Danielle. Ik weet het want ik heb gebeld met mevrouw Overeem, dat is die werkster.

Zij zorgde er ook voor dat Eefjes brieven gepost werden.’ ‘Maar’, zei Lucas, ‘als ze daar die middag waren...’

‘Precies’, zei ik, ‘ze hebben met Eefje gepraat. Mevrouw Overeem vertrok om een uur of drie en toen waren ze er nog. Eefje moet er om ongeveer half vier aangekomen zijn toen ze met haar duffe hoofd het ziekenhuis uitgelopen was. Tien tegen één dat ze er nog waren en ik kan me wel voorstellen hoe ze ontvangen is. Zo sukkelje, ben je daar weer? En dat kan wel eens de laatste druppel voor Eefje geweest zijn.’

‘Godverdomme’, zei Lucas, ‘maar dat moet je tegen de politie zeggen.’

‘O, die weet ervan, maar er valt niets te bewijzen. Jack en Danielle houden vol dat ze tegen half vier vertrokken en pas laat in de avond terugkwamen. En dat zal best kloppen. Het probleem is dat niemand precies weet hoe laat Eefje van het balkon sprong. Ze nam het achterbalkon, zoals je weet en ze kwam terecht op de tuintegels van de parterre. Niemand heeft het gemerkt, ze werd pas om half zes gevonden door de benedenbuurvrouw. Maar dat weet je toch?’

‘Ja,’ zei Lucas peinzend.

‘Waarschijnlijk zijn ze weggegaan toen ze merkten dat niemand het gezien had. Toch paniek vermoedelijk, want ze hadden beter gewoon de politie kunnen bellen. Geen centje pijn immers? Eefje had al eerder die dag zelfmoord gepleegd. Geprobeerd in elk geval.’

Ik dronk mijn glas leeg en stond wankel op. De hoofdpijn was weg, maar ik voelde me nog steeds moe en bezopen. Ik had genoeg van het praten.

‘Lucas, ik zie je.’

Hij hield me staande. ‘Nee, wacht even. Wat ben je nou

van plan? Je was hier voor Jack, zei je. Je gaat toch geen rare dingen doen?’ Hij keek me bezorgd aan. ‘Die politie is niet makkelijk hier.’

‘Lucas’, zei ik. Verdomme, dubbele tong. ‘Lucas, maak je geen zorgen, na vier maanden zijn de scherpe kantjes er wel af. Ik doe geen domme dingen, dat beloof ik je.’

‘Maar waarom in Budapest? Laten we hem in Amsterdam te grazen nemen. Ik sla hem zijn kop van zijn romp, voor je.’ Hij zag er strijdlustig uit.

‘Heel hartelijk dank’, zei ik en tikte hem op de schouder, ‘maar ik heb mijn eigen plannetjes.’ Ik deed de deur open en stapte naar buiten.

‘Zullen we er vanavond verder over praten? Laten we samen gaan eten’ riep hij me achterna.

‘OK.’ Ik zwaaide naar hem en liep op rubberen benen naar de lift. Een paar verdiepingen hoger en 30 nummers verder kon ik de deur open krijgen en viel plat op het bed.

Voor de zoveelste maal bedacht ik hoe het gegaan kon zijn. Eefje te pletter op de tegels en Jack en zijn meisje in paniek naar beneden kijken en het huis uit rennen. Maar waarom niet gekeken of ze echt wel dood was?

Vlak voordat ik in slaap viel had ik nog een korte scherpe herinnering aan haar, zoals ze ineens aanmoedigend kon grinniken met haar wijde mond. O Eefje.

5

Laat in de middag kwam ik bij. De lunch met Bruinsteen had zich omgezet in een onsmakelijke zwarte bijtende vloeistof die uit mijn achterste gutste en een pijnlijk gevoel aan de anus achterliet. De maffe hongaren hadden een spiegel voor de wc geplaatst zodat ik mijn eigen misprijzende gelaatsuitdrukking kon zien, terwijl ik mezelf schoonveegde.

‘En dan zeggen ze nog dat wijn stopt’, zei ik tegen mezelf, ‘gadverdamme. Eén druppel op het tapijt en de huisvrouw kan het wel vergeten.’

Ik poetste mijn tanden, maar de maag bleef een rommelig, knorrig, onheus gevoel geven. Wat nu? Het werd tijd om tot zaken te komen, want het congres duurde nog maar twee dagen. Ik raadpleegde de deelnemerslijst en Celia zat in hetzelfde hotel. Ik hees me op tot een goed humeur en belde haar.

Ze was op haar kamer. ‘Met Hans’, zei ik, ‘wat is dat nou? Moet je niet naar één of andere lezing? Daar zijn congressen toch voor? Wou je soms zeggen dat je alles al wist wat er op dit gebied te koop is?’

‘Wat ben jij vrolijk. Zeker de hele dag niet in de spiegel gekeken.’

Van Celia viel niet te winnen.

‘Mag ik even met je praten?’

‘Kom maar langs.’

Toen ik haar kamer binnenkwam na vergeefs kloppen, hoorde ik zingen in de badkamer. Ik tikte zachtjes aan en ging naar binnen.

Ze zat in het bad zonder schuim en keek me oprecht aan. ‘Hè toe, Ciel’, zei ik, ‘laten we nou niet opnieuw beginnen.’

Ze lachte hoog en klaar.

‘Jochie, ik zat in dit bad toen je belde. Hoe dacht je dan dat ik in die minuut al dit heerlijke water bij elkaar had gekregen? Nee, maak je niet ongerust, je bent niet in gevaar.’

Ze sloeg snel een been op en neer en het water spatte in mijn gezicht.

‘Ik wil iets vragen over Jack de Graaf’, zei ik.

‘Jack? Wat wil je weten?’

‘Toen je nog bij Ramakers werkte, heb je hem toch gekend?’

‘Jack, jazeke. Nou en of. Een echte sportfiguur. Heel iets anders dan jij, jongen. Je mag wel eens op je buik gaan letten. Vroeger had je al niet zo'n denderend figuur, voorzover ik dat dan van buitenaf kon bekijken, maar het gaat bergafwaarts. Teveel pils, zou ik zeggen, zo op de eerste indruk.’

‘Jack heeft een of andere fobie. Ruimtevrees of hoogtevrees of angst voor honden of paarden of zoiets. Weet jij daar wat van?’

‘O nee, daar ga ik niet op in’, zei ze, ‘een vrouw in mijn positie moet geheimen kunnen bewaren. Kom nou.’

‘O.’ Ik keek wat sip, maar ze had gelijk. Celia was de meest betrouwbare man-eater in de branche. Ik ging verstrooid op het krukje zitten en keek naar haar lange lijf. Haar kleine borsten wipten telkens boven de waterspiegel uit. Ze droeg een badmuts met kleine kale oortjes erbuiten en sloeg met een vinnig gebaartje wat water in mijn gezicht.

‘Hé, wordt wakker.’

Ik haalde mijn zakdoek voor de dag en veegde het af. We keken elkaar aan.

‘Wat een zak ben je toch’, zei ze hoofdschuddend, ‘hèb je eigenlijk wel iets in je broek?’

Ik nam diep adem. ‘OK’, zei ik, bukte me en trok de stop uit het bad, ‘kom maar op.’

Ik pakte haar bij een hand en ongelovig kwam ze overeind en stapte uit. Ik nam een royale handdoek en droogde haar stevig af, van de borsten langs de smalle buik naar de roestbruine haardos eronder.

‘En nu naar bed’, zei ik en duwde haar voor me uit. Het klonk als een boektitel. Een raar idee om iemand die een halve kop groter is voor je uit naar een bed te duwen.

Ze had kleine, maar mooie ronde billen. Ik schopte mijn schoenen uit en ging geknield over haar heen liggen. Nu dus zoeken naar het plekje dat ertoe deed. Velen waren mij voorgegaan, velen zouden mij volgen. De tepels nee, de navel nee. Met mijn mond daalde ik verder af, spreidde haar benen en begroef mijn tong in haar rode

gleufje, op zoek naar het contactpunt. En ja hoor, eerlijker kon het al niet. Celia begon zacht te hijgen. Ik ging door totdat mijn lul zowat uit mijn broek barstte, sprong snel uit het bed en rukte alles van me af terwijl ze zichzelf warm hield door haar bovenbenen over elkaar te wrijven. ‘California, here I come’, riep ik en sprong op haar en begon verwoed te pompen. Al vrij snel had ik het ritme te pakken, een solide driekwarts maat met de nadruk op de laatste slag. Al na een paar minuten waren we zover. Ik legde mijn hoofd op haar borstbeen, greep van onderen haar billen, kromde mezelf en begon te beuken. Ah-ah- AAAHHH en het was afgelopen. Celia schokte nog een paar keer door, terwijl ik wat nadruppelde.

‘Goed, Ciel?’ vroeg ik, redelijk content en kuste haar op de neus.

‘Mmm’, zei ze, ‘en nu het toetje.’

‘Bel daar de roomservice maar voor’, zei ik en ging hoofdschuddend naar de badkamer. Ik waste het gespannen, foeilelijke en van dikke blauwe aders voorziene orgaan en dacht aan een oude vriend. Harry Karssen, herinnerde ik me, woonde eens in de Hemony-straat vierhoog op een zolderkamer. In de kamer naast hem hoorde hij op een avond gestommel en iemand ‘Moeder, moeder’ roepen, met een geknepen stem. Hij ging verschrikt de gang op om te luisteren. Gestommel en gebonk, toen hield het op en werd het vervangen door kraangeruis, heen en weer geloop en normaal gepraat.

De volgende avond opnieuw, totdat hij het begreep.

Ik ging de kamer van Celia weer binnen, ineens weer een toch iets te dikke man met een nog stijve maar onmachtige lul. Ze lag van me afgekeerd en ik trok snel

onderbroek en broek aan, en na enig nadenken het overhemd er los overheen.

Ik ging op een stoel zitten en wachtte een paar minuten af, totdat ze zachtjes begon te snurken.

‘Ajakkas’, zei ik hardop en ging terug naar mijn kamer.

6

Het diner met Lucas belde ik af wegens maagbezwaren.

De roomservice bracht wat toast en sloot de deur discreet achter zich. Ik pakte het stapeltje brieven van Eefje en begon ze zorgvuldig voor de 88e keer door te lezen. Van enthousiasme naar optimisme naar hoop naar verdriet naar wanhoop. Sombor keek ik naar het bekende handschrift.

Lieve Hans,

Ik voel me wat treurig vanochtend, want ik heb al wat gedronken (sinds Danielle er is mag er weer drank in huis) en dat is niet goed. Het is buiten somber weer, de boodschappen zijn net gebracht maar ik heb niet veel zin om te koken. Ik hoop dat Jack vandaag thuiskomt en dat hij me helpt, maar hij heeft weinig...'

Moedeloos gooide ik de brieven op een stapel, drukte ze in een enveloppe en smet ze op afstand in de koffer. Het

werd tijd voor het feest van Lucas, mede namens mij geoffreerd door de firma.

Op de tiende verdieping hoorde ik al op de gang grammofon-muziek.

De Midnight Music Bar was donker maar ruim. Het was pas half tien en de enigen die er zaten waren Lucas (in onderhandeling met de barkeeper) en Ramakers en een zwijgende tweemansband.

Ramakers was een tref. Ik had hem later op de avond gepland, maar hoe eerder hoe beter. Ik schoof naast hem op de kruk aan de bar.

‘Hallo, heer Ramakers’, zei ik, ‘een pilsje en nog een pilsje?’

Hij knikte. Ramakers was een grote man met grijze manen en een brede rug, die in de loop van de tijden wat gebogen was geraakt. Hij zat dan ook al zo'n 20 jaar in het vak.

‘Dit is mijn eerste rustige avondje’, zei hij, ‘jou heb ik nergens gezien. Doe je niet mee aan de lezingen en de discussies?’

‘Ik ben hier buiten medeweten’, zei ik, ‘alleen maar eventjes aan het vak ruiken.’

Hij knikte. ‘Ik heb gehoord van je toestand.’

We goten ons pilsje snel naar binnen en begonnen aan nummer twee. Ik schatte hem op driekwart van zijn tax.

Hij zat al wat luiig en vermoeid achterover.

‘Hoe gaat het samenwerken met de Graaf?’, vroeg ik, ‘ik ken hem niet zo goed, maar het lijkt me geen makkelijke jongen.’

‘Hoe lang kennen wij elkaar nu?’, vroeg hij en keerde zich naar mij toe. Hij had een formidabel gegroefd hoofd.

‘Een jaar of tien’, schatte ik, ‘vanaf dat ik zò was.’ Ik

wees ter hoogte van mijn middel.

‘Ik zat toen bij Mar-co en af en toe lag ik met u in concurrentie.’

Hij legde zijn hand op mijn schouder. ‘Zeg maar Paul, hoor. Ik herinner het me nog, ja. Je won het nog ook, soms.’

‘We waren goedkoop.’

‘Nou, dat niet alleen. Je had wel goeie ideeën. Stijve klootzak, maar achter de schrijfmachine maak je er nog heel wat van. Daar heb ik me wel eens op verkeken, dat mag je best weten.’

Zo mocht ik het graag horen.

‘Hoe gaat het met de Graaf?’ herhaalde ik.

‘In vertrouwen?’ vroeg hij.

‘Als het graf.’ Hij dronk zijn glas leeg en zwaaide vermoeid om een nieuwe pils.

‘Ik kan die jongen wel schieten’, zei hij tenslotte, ‘hij is puik voor zijn werk, daar gaat het niet om. Ach, je weet ik draai al langer mee en dan wil je wel eens even pauzeren. Maar hij gaat achter mekaar door, èn een Pietje Precies, daar heb je geen voorstelling van.’

‘Maar?’

‘Maar geen reet fantasie natuurlijk. Intelligent als de pest, maar een gewone slimme vraag komt er niet uit rollen.

Creatief als het achtereind van een varken.’

We keken zwijgend in de spiegel tegenover ons. Een eind verder was Lucas nog steeds aan het kwekken met de hoofd barman.

‘Maar waarom heb je hem dan als partner opgenomen?’, vroeg ik. ‘Paul’, voegde ik eraan toe. Hij keerde zich geheel naar me toe en keek me diep aan met zijn grote zorgelijke hoofd. ‘Ach jongen’, zei hij en ik voelde me

alsof ik nog een heel leven voor me had, ‘ik klets maar wat, want ik ben moe en de pils zat en het zal me een zorg zijn wat je ervan denkt. Ik had jou kunnen vragen of je goeie partner Lucas. Hou die knaap in ere, jongen, want dat is een fijn karakter. Maar jullie waren net begonnen en ik zag die de Graaf en ik vroeg hem om erbij te komen. Dat gezeur met 20, 30 man personeel begon me de strot uit te hangen. Al dat gekanker en gekrakeel om je heen. En hij is erg goed, deze jongen. Pienter en snel, hij spreekt zijn talen en hij kan goed organiseren. Ze zijn allemaal als de dood voor hem. Dus ik dacht, een goeie greep. En dat was ook zo. Maar ik pas er niet meer in, verdomme.’

Hij maakte een korte vuistslag op tafel en viel bijna van zijn kruk.

‘Nee me niet kwalijk’, mompelde hij en verdween in de richting van het toilet. Hij was verder heen dan ik dacht.

Ik hoopte dat hij terug zou komen, want hij had de reputatie in dergelijke gevallen plotseling de uitgang te kiezen. Het duurde tien minuten, toen kwam Old Lionhead weer aanzetten. ‘Sorry boy, maar ik moest even iets kwijt. Pils blijft altijd lang in mijn maag liggen versomberen en dat moet er dan subiet uit. Nu nog een glaasje cognac om het af te leren en dan gaat oom Ramakers naar bed.’

De eerste gasten kwamen binnen en het tweemansorkestje begon plotseling oorverdovend te spelen. De pianist was met de rechterhand bezig op een piano en met de linkerhand op een orgel. Naast hem zat een dikke, al wat kalende drummer achter een drumstel met alles erop en eraan. Hij gebruikte alleen de trommel vlak voor zijn buik waarop hij secuur en plichtmatig de muziek in kleine

stukjes hakte. Beiden keken zonder belangstelling naar de nog lege dansvloer.

‘Het is toch een stuk leuker als je plezier in je werk hebt’, zei ik tegen Paul Ramakers, nadat we minutenlang naar het duo gestaard hadden,’ zou je je aandelen kwijt willen?’

Hij boog zich naar mij en ik rook de zurige restanten van zijn braaksel.

‘Wat zeg je me nou?’

‘Als je er genoeg van hebt, wil je dan je aandelen in Ramakers B.V. verkopen?’ herhaalde ik, ‘aan mij bijvoorbeeld?’

‘Nou, genoeg van hebben, zo erg is het nou ook weer niet. Maar ik dacht dat jij niet meer aan marktonderzoek deed?’

‘Het wordt tijd weer eens te beginnen.’

Hij schudde het hoofd.

‘Ik begrijp er niets van, je hebt toch een prima zaakje.

Of is er ruzie met Lucas? Pas op hoor, want dan heb je ongelijk. Een prima jongen is dat, Lucas daar zit een hart van goud in. Harde werker, altijd een goed humeur.’

‘Nee, ik dacht aan een samengaan van jullie en ons, in een federatief verband, of hoe noem je dat. Jullie blijven zelfstandig en wij ook, maar er zijn allerlei kosten die we samen kunnen delen. Eén enqueteursapparaat bijvoorbeeld, één codeerploeg, één computer, één vormgevingsafdeling.’

‘En dan wou je mijn aandelen hebben?’

‘Bijvoorbeeld.’

‘Dat gaat je poen kosten, jongen.’

‘Noem eens wat?’

‘1 ½ miljoen.’

‘OK.’

‘Niet zo gauw, jongen. En wat moet ik dan?’

‘Dat lijkt me niet zo'n probleem, met 1 ½ miljoen. Maar je kunt ook blijven werken voor de firma, als duurbetaalde en zeer gewaardeerde adviseur bijvoorbeeld. Of als directielid, als je dat wilt.’

Hij was stomverbaasd, bestelde een kop koffie en ging voor zich uit zitten kijken. Het werd voller en voller, maar we zaten in een hoekje en konden volstaan met zwaaien naar kennissen. Zelf was ik niet zo getapt en van Ramakers viel al op afstand te zien dat hij niet in vorm was.

Van opzij kon ik vaststellen dat zijn schouders een bijna ronde kromming hadden, zijn grijze manen hingen over de boord van zijn jasje. Hij nam zijn bril af, veegde over zijn neus en ogen, zette de bril weer op en keerde zich naar mij toe om me eens goed aan te kijken, net op het moment dat ik me moest bedwingen om niet de roos van zijn jasje te slaan.

‘Jij bent een rare druif, jongen’, zei hij.

‘Dat zal best’, antwoordde ik moe. Van dit soort tussenteksten word je nooit wijzer.

‘Je bent zo ondoorzichtig als de pest’, zei hij, ‘neem me niet kwalijk dat ik het zeg. Je neemt me niet kwalijk?’

‘Natuurlijk wel, maar ga gerust verder. Ik zeg wel ho.’

‘Altijd een tikje op de achtergrond, zogenaamd niet geïnteresseerd, maar intussen. Altijd wroeten en rekenen. Die moet hiernaartoe en die moet daarnaartoe en als we nou dat doen dan gebeurt dat en dan maken we een kwartje extra winst. En altijd met die sombere kop van je. Hoe hou je het uit?’

‘Ja, dat is een probleem.’

‘Ja, dat is een probleem’, bouwde hij, ‘zit-ie me te lijmen.’

Ach, die ouwe zak moet je te vriend houden, want je hebt zijn aandeeftjes nodig om god weet welke reden. Man, zeg toch gewoon eens wat je denkt. Maak een beetje plezier in je leven. Weet je wat ik zometeen ga doen? Nee? Nou, de ouwe Ramakers gaat zodadelijk de dansvloer op en met zijn dronken kop gaat hij daar een meid versieren, want zijn ballen jeuken. En dat lukt hem en dat kost hem zijn halve nachtrust. En morgen mist Ramakers 3 belangrijke lezingen, want dat is zijn goed recht na zo'n nacht. Trouwens een prima feestje dat jullie hier geven', zei hij ineens sober, 'als die muziek maar wat zachter kon.'

'Ik zal het doorgeven', zei ik en slipte van mijn kruk. Ik kon hem beter later eens een keer pakken, als hij wat nuchterder was. 'Kom, ik ga eens wat vrolijkheid verspreiden onder de gasten.'

Hij greep me bij een arm.

'Beledigd?' vroeg hij en liet zijn kop vlak voor de mijne hangen.

'Welnee, het is gewoon waar, ik ben niet zo'n genierter als Lucas of jij. Niks aan te doen.' We keken en Lucas kwam net voorbij, dansend als een gek met een meid met een bos zwarte krulletjes op haar hoofd en een grote lachende mond.

'Ja, je hebt gelijk', zei Ramakers, 'neem me niet kwalijk, de oude baas schoot teveel uit zijn slof. Anderhalf miljoen, zei je?'

'Ja.'

'Dat geld heb je?'

'Ja.'

Hij schudde ongelovig met het hoofd. 'Sommige mensen krijgen ook alles cadeau. Maar waarom wil je dit?'

'O, het is handig. Ik sla allerlei vliegen in één klap. Lucas

is ermee uit de brand, want jullie hebben goeie mensen die wij af en toe zouden kunnen lenen. Verder is het kostenbesparend om dingen samen te doen. Het is voor jou aantrekkelijk, omdat je dan kunt gaan rentenieren als je wilt. En voor mij privé heb ik er veel voor over om de baas van Jack de Graaf te zijn. Ik zal eerlijk zijn, Jack de Graaf zal het niet leuk meer hebben als jij je aandelen aan mij verkoopt.'

'Ach, waait de wind uit die hoek.' Hij knikte wijs.

'Jongen, jongen, laat het toch gàn.'

'Dat is mijn zaak', zei ik stijfjes, 'mag ik je morgen opbellen?'

Hij knikte. 'Ik zal er vanavond over nadenken', zei hij, 'morgen krijg je een ja of een nee.'

Ik stak mijn hand op en ging naar de uitgang. Vanuit de verte zag ik Lucas wenken. Ik zwaaide vriendelijk terug en verdween snel door de klapdeuren.

7

Ik viel van de vierde verdieping van een flatgebouw naar beneden en kwam met veel gerinkel op een glazen kas terecht. Het rook er naar tomaten en overal klonken alarmschellen. Ik schoot wakker en nam met wild bonzend hart de telefoon op.

‘Met Paul’, zei hij somber, ‘ik was gisteren niet zo aardig tegen je en daarom bel ik maar even voordat jij mij zou bellen. Ik heb nog eens nagedacht over je voorstel en in principe voel ik er wel voor.’

Ik keek op mijn horloge. Elf uur. Er leunde een smak zonlicht tegen het dikke gordijn, door de kier kwam al een overvloed aan warmte naar binnen.

‘Geweldig’, zei ik.

‘Maar we moeten er nog eens goed over praten voordat ik definitief ja zeg.

Vanmiddag?’

‘Vanmiddag moet ik persé mee met de Puszta-excursie.

Ga jij ook?’

‘Geen sprake van.’

‘Zullen we dan vanavond afspreken in de Gypsy bar nierbeneden? Om 10 uur?’

Hij belde af en ik ging zingend het bad aanzetten. Er begon eindelijk wat vorm te komen in het plan. Het kostte dan wel 1 ½ miljoen, maar dat was tenslotte Eefjes aandeel in de erfenis.

Nu vanmiddag nog de lont in het kruit steken.

Ik was natuurlijk net weer iets te laat beneden. Er stonden 5 volle bussen en met moeite vond ik nog een plekje tussen de spaanse delegatie.

We reden 50 kilometer door steppenland, bij ons in Holland zouden we zeggen een heidelandschap, zandige vlakten met hier en daar wat bomen. Na een uur of 2 hobbelen werden we uitgeladen op een grote wijde met enkele loodsen erop. De zon had zich door wolken laten vervangen. In een grote kring stonden 200 marktonderzoekers geeuwend van de koude wind te luisteren naar een klein grijs vrouwtje dat in drie talen te weinig geluid had.

Uit een lage loods kwamen ruige mannen met dienbladen vol kleine glaasjes van een inlandse jenever en dat werkte. De atmosfeer werd meteen prettiger, iedereen begon door elkaar te lopen en aan elkaar te vragen wat nu eigenlijk de bedoeling was.

Zo kwam ik zonder moeite bij Jack de Graaf.

‘Wat gaat er gebeuren?’, vroeg ik hem.

Hij haalde zijn schouders op. Hij droeg een sportief windjack en zijn mager, schrandere gezicht was bruin van de zon. Hij stak een half hoofd boven mij uit, slank en lenig, op en top de relaxte coming young manager.

‘Het is hier een school voor puszta-cowboys’, zei hij, ‘er zal een demonstratie komen, of zo.’

Het demonstreren viel wat tegen. Er werd met zweepen geklapt, gekoekhapt op paardenruggen, en verder speelde een viertal voetbal te paard met een bal van ca 1 meter doorsnee.

Zeer sympathiek en die jonge kinderen konden aardig overweg met de paarden, maar toch niet iets waar je uren voor in een bus gaat zitten.

‘Zullen we een wandelingetje gaan maken?’ vroeg ik, ‘het wordt toch hoog tijd dat we elkaar eens leren kennen.’

‘Ach, vind je?’, vroeg hij, ‘nou, prima.’

We maakten ons los uit de menigte en gingen automatisch op stap in de richting van het dichtstbijzijnde bosje, een kilometer verder.

Ik sloeg hem zorgvuldig gade, maar geen spoor van angst te bekennen.

‘En bevalt dat een beetje? Zo'n hoop geld?’ vroeg Jack.

Hij liep soepel naast me. Iets te snel, zodat ik moest hollen.

‘Mijn bovenlichaam gaat wel,’ zei ik, ‘maar mijn benen zijn verhoudingsgewijs iets te kort. Kan het wat langzamer? Of moet je zo dringend van de vlakte af?’

Hij stopte abrupt. ‘Hoezo?’

‘Je had toch één of andere fobie?’

‘Nee hoor’, zei hij, ‘maak je niet ongerust.’ Er stond wat transpiratie op zijn voorhoofd, maar dat hoefde niets te betekenen, want ik zweette geheel vrijelijk na dat drafsje van 50 meter.

We zetten ons weer in beweging, nu duidelijk langzamer. ‘Zeg Hans, ik hoop niet dat wij nu, na al die maanden, nog in conflict komen. Je hebt het heel sportief opge-

nomen dat Eefje bij mij kwam wonen. Zullen we het dan nu ook prettig houden?’

‘Waarom?’

‘Eh, wel, het heeft toch geen zin om onaangenaam tegen elkaar te gaan doen? Eefje is dood, maar jij zit de laatste maanden steeds te wroeten. Ik heb het gemerkt. Het laatste kwartaal zijn 3 panel-onderzoeken niet doorgedaan omdat de opdrachtgevers ouwe vriendjes van jou waren. En als ze dan nog naar je eigen bureau gingen, maar jullie doen helemaal geen panelonderzoek. Dus pure pesterij. Je hoeft niet te ontkennen, want ik heb een briefje gelezen dat je naar één van je vriendjes stuurde. Hij liet het me zien, omdat hij het onzin vond dat je stemming maakte zonder concrete beschuldigingen. En dan die kleinzielige pesterij met dat huis.’

‘Dat huis?’

‘Jongen, doe niet zo flauw. Danielle wil weg uit ons huis, omdat, nou ja, omdat Eefje daar gedaan heeft wat ze deed. Ik ben bezig geweest een huis te kopen in de kop van Noord-Holland. Vier heb ik er bekeken en elke keer als ik kopen wilde werd hij voor mijn neus weggekocht door een makelaar van jou.’

‘O, was jij dat’, zei ik, ‘ja, dat is het leuke van een erfenis. Dan kun je nog eens flink boodschappen doen.’

We waren bij het bosje beland, een tiental bomen, en hielden halt.

‘Wat wil je nou eigenlijk?’, vroeg Jack.

‘Het is geen kinderachtigheid’, zei ik, ‘maar ik wil je gewoon stuk hebben. Kapot, weg, foetsie. Dat slimme lachje van je hoofd af. Volgens mij ben je een gevaar op de weg en ik heb er heel wat tijd en moeite voor over om daar iets aan te doen. Het gaat nog wat onbeholpen, maar

ik leer snel.'

Hij keek me aan alsof ik gek was.

'Maar wat heb ik dan misdaan? Je kunt mij toch niet verwijten dat Eefje zelfmoord heeft gepleegd?'

'Nee?'

'Nee!'

'Jullie waren niet meer thuis toen Eefje uit het ziekenhuis langskwam?'

'Absoluut niet. We waren net vertrokken.'

Ik keek hem aan. Misschien was het ook wel zo.

'Weet je, de Graaf, als ik ooit echt zeker ben dat jullie er waren toen ze van het balkon sprong, dan ga je eraan. Want dat is iets wat ik niet kan begrijpen, in paniek weghollen terwijl ze misschien nog leefde.'

'We waren net weg, dat zeg ik je toch.'

'OK, laten we dat aannemen. Maar als je haar niet het laatste duwtje hebt gegeven, dan heb je haar toch behoorlijk het pad op geholpen. Jack de Graaf, de Grote Meester.'

'Wat bedoel je?'

'Kom nou, Moet ik je dat nou helemaal gaan uitleggen?'

Moet je horen, je erotische fantasietjes zijn jouw zaak, het hielp Eefje op dat moment, dus geen enkel punt.

Maar toen je haar in de steek liet voor die Danielle, o brother, toen ging je te ver.'

'Maar...'

'Geen gelul, de Graaf. Ik heb brieven van Eefje en één ding deed ze nooit: liegen. Je liet haar dagenlang barsten, terwijl je wist dat ze het huis niet uit durfde.'

'En waar was jij dan? Geheel foetsie.'

'Precies op de plekken die ik aangaf, heer de Graaf. Je wilt toch niet ontkennen dat je regelmatig van mij een

telegram kreeg met mijn nieuwe adres. En heb ik je niet in het begin al geschreven dat ik op elk moment bereid was om Eefje verder te helpen, als je er genoeg van kreeg? Hé?’

Hij keek me minachtend aan.

‘Er was geen sprake van dat Eefje naar jou terugwilde, of dat ik er genoeg van kreeg. Onze relatie veranderde iets, dat was alles.’

‘Ja, er kwam een cheffin bij. Baas en bazin in de woonkamer en een blote dienstbode in het zijkamertje. Dolknus.’ Ik werd plotseling razend. We waren bezig aan onze tweede of derde ronde om de bomen en ik stopte, pakte hem bij een schouder en draaide hem naar me toe. Hij rukte zich meteen los.

‘Oetlul’, riep ik tegen hem, ‘heb je dan nooit begrepen dat Eefje helemaal niet zo'n type was? Ze zag tegen je op, ze dacht dat je wist hoe het moest met die fobie van haar en daarom speelde ze mee. En het werkte, de eerste tijd.

Maar ze vond het niet léuk!’

‘Ik wil mijn huishoudelijke zaken niet verder met jou doornemen’, zei hij stijfjes, ‘maar ik had een andere indruk.’

‘Ja ja, vandaar die slaaptabletten en die sprong van het balkon. Voor de lol zeker?’

‘Ik geef toe, er waren wat misverstanden.’

‘Misverstanden’, zei ik schamper, ‘jongen, ik ken je van binnenuit. Ik heb een hele smak brieven van Eefje en ik weet precies hoe het gegaan is. Als je nou nog maar een beetje van haar gehòuden had... Het was toch geen klomp vlees?’

‘Nee’, zei hij aarzelend. We zetten ons weer in beweging, op weg terug.

‘En wat kan ik nu nog van je verwachten aan pesterij?’, vroeg hij na een paar honderd meter.

‘Wel’, zei ik, ‘als al mijn plannetjes lukken niet veel meer. Kijk, het gaat om twee dingen. Dat die fobie van jou weg is, dat geloof ik niet. Ik moet er alleen nog even achter komen wat voor angst je precies hebt. Dat wil je me zeker niet vertellen?’

‘Je zoekt maar raak.’

‘En verder lijkt het me zo dat je graag de baas speelt. Dus als ik je op de een of andere manier in je carrière kan pakken, dan zul je dat wel niet leuk vinden.’

‘Nou, mijn complimenten hoor. Dat is nog eens koele zakelijke analyse. En hoe denk je dat wel aan te pakken?’ Ik had het nog niet mogen zeggen, maar het ontviel me. ‘Wat dacht je ervan als ik je baas werd?’, vroeg ik, ‘ik heb vanochtend in principe Ramakers’ aandelen gekocht, al moeten we nog een bespreking hebben hoe we het precies gaan regelen.’

Hij stond stil en keek me aan. Zijn gezicht viel uit elkaar van verbazing. ‘Wàt?’ riep hij.

‘Je hebt me wel gehoord. Ik koop Ramakers’ aandelen, als er niets tussen komt.’

Ik had lang gepeinsd over momenten als dit, maar geen voorspelling kunnen bereiken. In de lichte schemering stond hij zwijgend naar me te kijken, het haar nog joviaal in lokken, maar daaronder het gezicht van een boos kind. ‘Ontslaan kan niet’, zei hij, ‘ik heb aandelen en ik ben in vaste dienst.’

‘O, je moet zéker betrokken worden in de verkoop’, zei ik losjes, ‘want jullie hebben natuurlijk een blokkadebeding, dus je hebt de eerste rechten. Maar èrgens heb ik het gevoel dat ik meer voor Ramakers aandelen kan

bieden dan jij. Denk je niet?’

Hij bleef me boos aankijken.

‘En wat dat ontslaan betreft, precies weet ik het niet, maar het schijnt dat juist directeuren die óók aandelen hebben nogal makkelijk gewipt kunnen worden. Maar wie zegt dat ik dat van plan ben? Het lijkt me juist leuk om een tijdje jouw baas te zijn. Alleen zul je dan wel een beetje discipline moeten leren. Geen neukpartijtjes met Danielle in werktijd, terwijl je baas en een andere vriendin denken dat je naar Engeland bent.’

‘Dan neem ik mijn ontslag.’

‘Prima, maar ik heb het vage gevoel dat je niet aan de slag zult komen. Ik prijs je het graf in, als ze me bellen om inlichtingen. Jack de Graaf? Prima directeur, en we vinden het erg jammer dat hij ons verlaat. Maar een dergelijk talent hou je niet vast. Kijk, Jack is iemand die eigenlijk een zeer groot bureau onder zich moet hebben, dan kan hij zich helemaal uitleven. Hij houdt van een strak beleid en een héél nauwkeurig organisatie-schema en als hij dan aan de top zit werkt het voortreffelijk. Maar dan moet hij ook alle zeggenschap hebben. En je weet hoe het bij ons is, we zijn een tikje ouderwets en er zitten hier een hoop mensen al een jaar of 10, 15 en daar kun je niet overheen lopen. Die pikken het niet als zo'n nieuwkomer ineens de grote baas is. Doodzonde, maar wat doe je er aan?’

Als Jack nog een paar jaar geduld had gehad, zou het hem gelukt zijn, daar ben ik van overtuigd want het is een jongen met grote capaciteiten. Maar ja, we konden hem niet vasthouden.’

Ik bedacht het ter plekke, tot mijn stomme verbazing. ‘Wat denk je?’, zei ik, ‘geen mens trekt je aan na zo'n

verhaal. Elk bureau is als de dood voor een dictator. Zijn het niet de werknemers dan zijn het wel de directeuren.' Ik sloeg mijn armen over elkaar en keek hem uitdagend aan.

Ineens schoot zijn vuist uit en kreeg ik een klap midden op mijn mond. Ik kon nog net zijn arm pakken en gaf er een ruk aan, zodat hij een paar meter verder holde. Aan vechten had ik in het vage wel gedacht, maar zonder plan. De laatste keer dat ik vocht was op 6-jarige leeftijd en de tijden waren veranderd. Alhoewel, vechten is een kwestie van instelling. Wat kan me gebeuren, dacht ik, een kilo of tien zwaarder en hij is zo pissig dat hij niet kan nadenken. Vlug of handig was ik nooit geweest, maar een sterke vent die me omver kreeg als ik mijn benen goed uit elkaar hield. Jack kwam dichterbij, de armen in bokshouding geheven. Ik bedacht net dat ik beter snel mijn jasje uit kon trekken voor de bewegingsvrijheid, toen zijn vuist opnieuw uitschoot. Ik kon nog juist mijn hoofd opzij trekken, maar de klap kwam toch gevoelig tegen de zijkant van mijn neus.

'Au', riep ik en draaide mijn rug naar hem toe, een schop kon me niet deren van die magere benen. Het bracht me wel op de gedachte van mijn eigen krachtpunt: zware botten en dikke benen. Ik keerde me abrupt om en liep naar hem toe, ellebogen zo goed mogelijk voor het hoofd. Ik kreeg nog een dreun, maar het lukte me om mijn rechterbeen hard omhoog te brengen. Hij slaakte een kreet als een hond die op zijn staart getrapt wordt en danste op één been rond, terwijl hij zijn knie vasthield. Op het juiste moment gaf ik hem een enorme trap tegen zijn achterwerk, kolossaal wat een voldoening. Hij viel op zijn buik en tijdig herinnerde ik me dat ik me nu op

hem moest gooien zodat hij plat kwam te liggen en duidelijk zijn adem kwijt was. Wat nu? Studio Sport bood geen oplossing. Ik greep hem maar bij de keel en kneep erin en trok eraan zodat zijn hoofd naar achteren kwam. Dan kon hij in elk geval niet zo makkelijk meer opstaan. Met zijn hielen trapte hij tegen mijn rug en het was maar goed dat ik mijn jasje aangehouden had, zodat ik zijn scherpe hakken minder voelde.

‘Pauze?’, riep ik, het eerste woord dat ik verzinnen kon. ‘Hrwa!’ schreeuwde hij en ik stond op. We klopten onszelf af terwijl we elkaar in de gaten hielden, en liepen zwijgend terug, op 3 meter afstand precies naast elkaar, zodat elke verrassing uitgesloten was.

Tien minuten later waren we weer in de menigte, die net op weg was naar de bussen.

Ik vond Lucas en we kwamen naast elkaar terecht in een bus met Zweden, die links en rechts luidkeels hörrebjörden.

Ik luisterde aandachtig.

‘önder möders päraplö’, zei ik tenslotte tegen Lucas, ‘stän dwa dikke vröndjes.’

‘Wat zie je der raar uit?’, vroeg hij, ‘voel je je niet goed?’ ‘Beetje gevochten met Jack...’, zei ik en bevoelde mijn dikker wordende bovenlip. Hij keek verbaasd en geïnteresseerd.

‘Gewonnen?’

De hele scene kwam me weer voor de geest. Ik opende het blikje pils dat ik nog net had kunnen bemachtigen, nam een slok en begon te hinniken.

8

Ik liep langs de Gypsy Bar en sloeg een blik naar binnen. De ruimte, op de begane grond van het hotel, was vakkundig van het daglicht afgesloten zodat er een eeuwige avondstemming heerste, met discrete lampjes overal. Het was nu avond, dus de overgang viel mee.

De bar was leeg, op één kruk na. Ik herkende de vermoeide schouders van Paul Ramakers.

‘Hé Hans’, zei hij, ‘leuk op de Puszta?’

‘Gaat wel, je krijgt er alleen een dikke lip van.’

‘O.’ Het ging langs hem heen.

‘Ik heb net een goed gesprek gehad met die jongen’, zei hij en knikte in de richting van de barman, een korzelig ogende jongen die onmiddellijk kwam aanlopen en me vragend aankeek. Een mineraalwatertje, overwoog ik. ‘Two beer’, zei Paul en ik liet het maar zo.

‘Ik heb hem eens gevraagd hoe dat nou zat met die

opstand in zesenvijftig’, zei Paul, ‘en toen kréég ik me een verhaal. Dat was tuig, die mensen, die wilden Hongarije twintig jaar terugzetten. Meneer, zei hij tegen me, die mensen wilden ons een regime opleggen dat puur fascistisch was.’

We ontvingen de 2 pilsjes en ongevraagd schoof de keeper er een schoteltje amandelen bij. Dat zei wel iets over Ramakers klandizie. Ik nam er één, kouwde en voelde ineens een brok lood op de tong.

‘Krijg nou de pest’, zei ik, ‘ik verlies een stuk vulling.’

Voorzichtig haalde ik het brok uit mijn mond en liet het in de asbak vallen. Het gaf een rinkelend geluid. Voorzichtig tastte ik het gat af, het was een forse krater met scherpe randen. Dat moest er nou net nog bijkomen, een kaakontsteking ver van huis.

‘Weet je wat ik denk?’ zei Paul, ‘mijn indruk is dat de mensen hier gelukkig zijn.’

‘Dat is zeker mogelijk’, antwoordde ik somber. Hoe ik ook mijn best deed met mijn tong, ik kon geen bodem in het gat vinden. Als dat niet fout zou aflopen, dan wist ik het niet meer. Een diepe neerslachtigheid daalde over me neer, zoals elke keer wanneer ik weer een stapje zette op de weg naar de volgende kroon, brug of jacket.

Ik dronk van mijn pils en het viel slecht. Warmte steeg naar mijn hoofd en ik voelde me zwaaiërig.

‘Ik ben hier nu drie dagen’, zei ik, ‘en ik heb nog niets van Budapest gezien. Het lijkt wel alsof ik absoluut geen energie heb om de straat op te gaan. Slapen, kletsen, nadenken en nog een pilsje. Daar komt het wel op neer.’ ‘Een pientere jongen’, zei Paul, knikkend in de richting van de barman, ‘Daar zit behoorlijk wat bij. Ik heb daarnet een heel interessante discussie met hem gehad

over die toestand van zesenvijftig.’

‘Zelf heb ik het gevoel dat ze hier iets in de drank doen’, vervolgde ik, ‘als je iets drinkt ben je meteen weg. Melancholiek en passief.’

‘Hij was echt boos’, zei Paul.

‘De hele dag aan de bar zitten en niets doen. Zou er iets in de pils zitten?’, vroeg ik nogmaals, ‘iets om de mensen een beetje kalm te houden?’

‘Nee, volgens mij zijn de mensen hier een stuk gelukkiger dan wij denken.’ Hij drukte zijn sigaar uit in de asbak. ‘Wat ligt hier nou voor iets engs?’ vroeg hij onthutst. Ik durfde nu ook te kijken.

‘Een stuk vulling uit mijn kies’, antwoordde ik, ‘met een stukje kies eraan, zo te zien. Maar ik overleef het wel.’ Ik keek hem van opzij aan. Hij was toch alweer heel ver heen en dat viel me een beetje tegen. Ramakers stond bekend als iemand die stevig kon doorzakken op zijn tijd, maar die drank en zaken niet mengde.

‘Zullen we even de zaken afhandelen?’ vroeg ik en knikte in de richting van één van de zitjes, ‘of doe je het liever een andere keer. Ik heb de indruk dat je een pilsje teveel ophebt, als ik zo vrij mag zijn. Ik wil daar best van profiteren, maar dan kom je er toch morgen op terug.’

‘Nee, laten we het maar doen’, zei hij. Hij klom moeizaam van zijn kruk en ging me voor naar één van de lege tafeltjes, waarboven een immuunblauw schijnwerpertje. Onze overhemden lichtten helwit op. Dat was kennelijk een standaard-gimmick hier in Hongarije.

Paul stond in gedachten stil bij de stoel en schudde plotseling het hoofd.

‘Laten we naar jouw kamer gaan’, zei hij. Ik rekende af, we staken onze handen op naar de barkeeper en liepen

weg, de geruisloze muzikale lift in.

‘Last van je tikker?’, vroeg ik. Hij zag asgrauw en ik werd een beetje bang, want ik wist bij god niet wat te doen in het geval van een hartaanval.

‘Nee, het hart is prima’, zei Ramakers, terwijl hij zwaar ademend naast me sjouwde door de lange gang, ‘tenminste voorzover ik weet.’

Hij zakte languit op de sofa en deed zijn ogen dicht, terwijl ik zijn bestelling door-telefoneerde: twee Underbergs en een fles cognac. We wachtten zwijgend op de komst van de roomservice en al na een minuut kwam het bescheiden tikje. Een magere alerte jongen die één blik aan de situatie wijdde, maar niets liet merken. Hij zette alles neer, nam zijn tip in ontvangst en trok de deur zacht achter zich dicht.

Ramakers wipte onverwacht energiek overeind, gooide snel een Underberg recht uit het flesje in zijn maag, terwijl ik hem een glas cognac inschonk en zelf een pilsje nam. ‘Waarom drinken we toch zoveel?’, zei hij en nam hoofdschuddend een teug cognac.

‘Omdat we ervan houden dronken te zijn’, antwoordde ik korzelig. Dat gezeur over drankgebruik altijd.

Sommige mensen drinken nu eenmaal graag. Jammer, maar weinig aan te doen.

‘Mij stimuleert het vaak’, zei ik, ‘als ik er geen gat meer in zie komen er na wat drank altijd wel wat ideeën los.’

Hij dacht er een tijdje over na.

‘Toch ben je een rare druif’, zei hij.

‘Dat zal best’, antwoordde ik. Ik had het gevoel dat we dit gesprek al eens eerder gevoerd hadden.

‘Koeltjes, maar zo agressief als de pest.’

‘Ja, ja, zullen we het nu over iets anders hebben? Ik hou

niet zo van die gesprekken waarin mensen elkaar laten merken dat ze elkaar door hebben. Ik ben niet moeilijk te peilen, jij bent niet moeilijk te peilen, niemand is moeilijk te peilen. Dat gezijsk vind ik meer iets voor op een feestje, na middernacht, als er een paar mensen zijn overgebleven die niet naar huis willen en te ver heen zijn om nog een behoorlijk gespreksonderwerp aan te kunnen. OK?’

Hij keek me belangstellend aan. ‘Zoals je wilt’, zei hij, ‘waar zullen we het dan over hebben?’

‘Over het onderwerp waarvoor we vanavond een afspraak gemaakt hebben, als dat kan.’

Hij keek even verbaasd, tot hij het zich herinnerde. Zijn gezicht werd meteen weer een stuk ouder en gelijnder, hij haalde een hand door zijn grijze manen en zuchtte.

‘O Jezus ja, die gaat niet door. Ik verkoop mijn aandelen niet.’

‘Kun je zeggen waarom niet?’

‘Natuurlijk, daar heb je recht op.’ Hij schonk zich nog een glas in, draaide het peinzend in de hand rond. ‘Het komt erop neer dat ik het niet kan doen. Ik vind Jack ook geen plezierige jongen, maar ik heb hem niet in de zaak opgenomen om hem er door jou uit te laten trappen. Als je het nou nog om zakelijke motieven deed, maar er zit een luchtje van wraakzucht aan.’

‘Dat is mogelijk.’

‘Precies, Nou ja, sorry, maar dan mag ik het gewoon niet doen.’

‘Ik begrijp het.’

Een verwonderde blik.

‘Ik ben blij dat je het zo opvat.’ Hij keek me wat nauwkeuriger aan. ‘Zeg, je hebt een dikke lip. Dat kan toch

niet van die kies zijn?’

‘Nee, dat is een bijdrage van Jack. Maar daar tegenover staat dat ik nogal zwaar op hem ben gaan zitten.’

Hij vrolijkte sterk op en liet een serie bruine tanden lachen. ‘Vandààr dat hij een beetje mank liep. Hij had zich verstapt, zei hij. Haha, hahà.’

Ik keek hem schattend aan. Dit was natuurlijk het moment om de kaarten op tafel te leggen, maar de gedachte alleen al deed me pijn. Aan de andere kant, in de nesten zat hij toch al, dus veel erger kon ik het niet maken. ‘Ik ben blij datje het zo opneemt’, zei Paul. Hij maakte al aanstalten om moeizaam overeind te komen.

‘Ogenblikje’, zei ik, ‘je hebt een gesprekje met Jack gehad, hè? Vanavond, na de puszta-excursie.’

Hij knikte.

‘En die heeft je van het idee afgeholpen.’

Hij begon zich boos te maken. ‘Nou, als je dat denkt, dan...’

‘Eventjes nog’, zei ik.

Ik liep naar mijn koffer, haalde er 2 opgerolde papieren uit en gaf die aan hem. Hij nam ze wantrouwig aan alsof het klapsigaren waren, rolde ze open en las ze, met stijgende verbazing.

‘Wat is dit?’, vroeg hij tenslotte perplex.

‘Dat is je bul. Uit Leuven, waar je in '44 afstudeerde. En dan nog een bewijsje dat je in '50 en '51 in Amsterdam ingeschreven bent geweest als postdoctoraal student. Voor dat proefschrift, weet je wel, dat nooit van de grond is gekomen door de drukte van het bedrijfje dat je oprichtte.’

Hij legde de papieren neer en stond op. ‘Wat voor spelletje speel je nou?’, vroeg hij dreigend en het viel me nu

pas op hoe groot hij eigenlijk was als hij zich strekte, een formidabele grijze gorilla.

‘Geen spelletje. Ik vind dit zelf even vervelend als jij. Ga alsjeblieft zitten.’

Hij ging zitten, na enig aarzelen.

‘Ik zal het je eerlijk zeggen. In 1953 begon je met je bureau. Achter je naam zette je tussen haakjes psycholoog. Dat kon, omdat het geen beschermde titel was, en je had ook een paar jaar gestudeerd, in het begin van de oorlog. Anderen maakten er doctorandus van en zo sta je nu bekend. Doctorandus Ramakers, de bekende veteraan en deskundige. Maar dat neemt niet weg dat je nooit afgestudeerd bent.’

Hij keek me niet aan en stak een sigaret op.

‘Mij zal het een rotzorg zijn’, vervolgde ik, ‘maar jou niet. En Jack ook niet. Als je het mij vraagt heeft hij zijn carrière bij jou te danken aan het feit dat hij wéét dat je niet afgestudeerd bent. Anders zou je toch nooit zo'n jongen meteen directeur maken en aandelen geven, terwijl hij net een half jaar bij je werkte?’

Ramakers wreef met beide handen over zijn gezicht.

‘Hoe weet jij dit?’ vroeg hij.

‘Van wie anders dan ons aller Eefje?’, zei ik bitter, ‘Het Spinnetje, dat is toch de stamkroeg van je bureau? Daar schijn je Eefje op een avond opgepikt te hebben, nèt voordat Jack op de gedachte kwam. Die heeft de shade later ingehaald.’

Er kwam nu toch wel wat jaloezie naar boven drijven. Terwijl ik naar hem keek kon ik het me niet voorstellen, Old Lionhead met mijn roomblanke, wild spartelende Eefje.

Maar het was gebeurd en zoals ze dat wel vaker deed

had ze het me een keer verteld, diep in de nacht. Het was alsof ze naar bed ging met haar vader, vertelde ze. Hij rook indringend naar tabak en alcohol, hij was niet dik, maar slap in de buik. Vriendelijk en zwaar. Het had lang geduurd, maar het was fijn geweest. En daarna hadden ze wat gepraat. Eefje vertelde hem van haar eigen gevoel van wanhoop, omdat ze zo weinig kon en geen diploma's had. En hij zei dat je het ook zonder diploma's een eind kon brengen, en vertelde na enig aarzelen plotseling dat iedereen hem dan wel doctorandus noemde, maar dat dat sterk overdreven was. Een mooi en opbeurend gesprek was het geweest en Eefje vertelde het trots en dankbaar, zoals alleen zij dat kon, zonder het geringste vermoeden dat ik me eraan kon bezeren.

‘Eefje heeft het mij verteld’, zei ik, ‘en ze zal het ook Jack verteld hebben. Niet met opzet, maar omdat je zo'n mooi en opbouwend gesprek met haar had gehad. Wat moet je dronken geweest zijn, om dit los te laten. Eefje begreep niet dat dit soort dingen vertrouwelijk is, daar had ze geen gevoel voor.’

‘Hoeveel mensen méér weten het?’, vroeg hij.

‘Ik denk niemand behalve Jack en ik’, zei ik, ‘zò loslippig was ze nu ook weer niet. Ze zou het alleen te berde brengen bij mensen uit het marktonderzoek, en Jack heeft haar vrijwel gemonopoliseerd.’

Hij knikte.

‘Trouwens’, vervolgde ik, ‘het is niet meer van belang. Hier heb je je papieren. Het heeft me een ton gekost, dat mag je gerust weten, maar nu kan niemand je meer wat doen.’

‘Nee?’ Hij lachte ongelovig.

‘Nee werkelijk, het zijn geen vervalsingen, het zijn èchte papieren. Een vriend van mij heeft mensen kunnen

vinden die bereid waren om dit te doen, op grond van je artikelen in de laatste twintig jaar, verslagen van de lezingen die je gehouden hebt, en dat soort dingen. Het heeft nóg wel geld gekost, want ze deden het voor de poen, maar het is zo officieel als de pest. O ja, die mensen weten er dus óók van, maar zij zullen de laatsten zijn om daar publiciteit aan te geven.'

Hij las de papieren mompelend door. 'Naar beste weten... archiefstukken in de oorlog verloren gegaan... de heer Ramakers in 1944 afgestudeerd...'

Hij begon te lachen. 'Het zou nog waar kunnen zijn ook, weetje', zei hij, 'ik zàt in die tijd in België.'

'Daar gingen we van uit, dat was bekend.'

Hij schudde verbaasd het hoofd.

'Jongen, wat een rare druif ben jij. Ik zou nooit op de gedachte gekomen zijn om die papieren te kopen.'

'Dat doe je voor een ander wat makkelijker dan voor jezelf. Maar het belangrijkste is nu datje onder de druk van Jack uit ben. Hij kan je niets meer maken.'

Hij liep naar het raam en begon luidruchtig door zijn tanden te fluiten. Het zou te ver gaan om te zeggen dat zijn rug nu weer geheel recht was, maar hij maakte toch een wat opgemonterde indruk.

'Die Jack', zei hij grinnikend, 'hij kwam vanavond bij me. Razend was hij. Als ik niet meteen de verkoop van de aandelen ongedaan maakte, zou er morgen een anonieme brief naar de vakpers gaan. O boy o boy, wat zal hij raar opkijken. Hij vliegt er morgen meteen uit. En je ton krijg je terug.'

'Dat hoeft niet. Dat is een bijdrage van Eefje. Beschouw het maar als een terugbetaling van de sores die ze je bezorgd heeft. En wat die aandelenverkoop betreft, daar

kunnen we misschien later nog eens over praten, puur zakelijk, want het blijft natuurlijk een goed idee. Maar misschien is aandelenruil beter, jij wat van ons en wij wat van jou.' Hij knikte.

'Verder niets?' vroeg hij, 'dat lijkt me niets voor jou. Je wilt toch allicht iets terug in ruil voor je moeite.'

Ik aarzelde.

'In principe niet', zei ik, 'het is voor mij voldoende dat Jack een hak wordt gezet. Maar nu je erop aandringt: kun je regelen dat we morgen met zijn drieën een bespreking hebben? Zeg maar datje me niet duidelijk hebt kunnen maken dat je niet wilde verkopen en dat ik aangedrongen heb op een gesprek met jullie beiden. Dat zal hij niet weigeren.'

'OK, je wilt er graag bij zijn als ik hem een trap onder zijn kont geef, begrijp ik.'

'Ook dat. Je bent met je eigen auto hier?'

'Ja.'

'Dan zou ik het fijn vinden als je het gesprek zou kunnen houden in restaurant Gellért. Daar is een prima terras heb ik me laten vertellen. En dan kunnen we na afloop met zijn drieën terugrijden naar Duna Hotel.'

'O. Waarom?'

'En dan zou het helemaal mooi zijn als je auto dan 100 meter voor de brug ineens niet meer verder reed. Panne. Kun je dat regelen?'

'Ja, dat valt wel te regelen. Maar waarom?'

'Dat vertel ik je liever na afloop.'

'O.' Hij tobde erover.

'Hoor eens Hans, je bent toch geen rare dingen van plan?'

'Paul, ik beloof je dat ik Jack niet zal aanraken.'

'Nou, vooruit dan maar.'

9

We zaten zwijgend in de auto, Paul en ik voorin, Jack zwijgend achterin. Hij was razend, de klap was hard aangekomen. Het terras van Gellért was praktisch verlaten toen we er een ontbijt bestelden. Het regende niet, maar het was behoorlijk koud en winderig.

Als we een broodje optilden woei meteen een papieren servetje weg. Ik zweeg en kauwde, terwijl Ramakers zich uitleefde in desalniettemins en niettegenstaandes en toewerkte naar de climax: hij was tot de conclusie gekomen dat jong en oud toch niet altijd een gelukkige combinatie vormden en aangezien hij de meerderheid van de aandelen had en uiteindelijk het meeste belang had bij de firma Ramakers lag de conclusie voor de hand. Hij gaf Jack een zware klap op de schouder, net toen hij een slok van zijn koffie nam.

‘Ach Jack’, zei hij, ‘jij vindt altijd wel een andere baan.’

Je bent jong, je kunt je nog aan alles aanpassen. Maar zo'n ouwe lul als ik die kun je niet meer verplanten. Sans rancune? Ik geef je de beste referenties mee, sterker nog, ik zal iedereen vertellen hoe goedje bent. Jack de Graaf, prima jongen. Wáár je hem ook neerzet, hij klautert naar de top, die jongen heeft een geldingsdrang, enorm gewoon. Doodzonde dat we hem niet konden vasthouden.'

Hij gaf Jack een joviale stomp na. 'Nou, wat zeg je ervan? Ik betaal je deze maand nog compleet uit. Dan mag je toch niet mopperen, wat?'

Jack wist niet hoe hij het had.

'Maar beste Paul...'

'Ja Jack?'

'Kan ik je even onder 4 ogen spreken?'

Ik stond meteen op, wuifde even en ging op zoek naar de w.c. waar ik twee heren verraste bij het clandestien omruilen van Hongaars in vreemd geld. Ze vertrokken pijlsnel en ik kamde mijn haar voorover en achterover en haalde er tenslotte maar een hand doorheen.

Toen ik terugkwam was het voorbij. Ramakers was bezig de diploma's in zijn binnenzak te bergen en Jack keek strak voor zich uit.

'Ik geloof het niet', zei hij. Ik zweeg en Ramakers ook.

Hij wenkte een dienstertje en rekende af.

'Kom, laten we maar eens teruggaan', zei hij.

We stonden allemaal op.

'Ik check dit', zei Jack. We liepen voor hem uit naar de auto.

'Ik check dit', herhaalde hij. We stapten in, hij bleef buiten staan.

'Stap nou maar in, een taxi krijg je hier nooit', riep ik.

Hij stapte in en Ramakers startte de auto.

Ik draaide me om en ontving een dodelijke blik.

‘De Graaf, je kunt checken watje wilt’, zei ik, ‘maar je bereikt niks. En zelf al zòu het je lukken om een lek te vinden, dan schiet je er niets mee op. Dacht je dat iemand hield van klikkers? Je kunt er Paul mee kapot maken, maar zelf krijg je er geen nieuwe baan mee. Tenminste niet in het marktonderzoek. Vergeet dat maar rustig. Paul is een ouwe getrouwe en daar kun je beter vanaf blijven.’

We reden langs de Donau. Voor en achter ons waren de enorme bruggen te zien die Buda met Pest verbonden. Plotseling begon de auto te sputteren en kwam tot stilstand langs de berm.

‘Godverdomme’, vloekte Ramakers. Hij probeerde nog een paar keer te starten, maar het lukte niet.

‘Nou, dan lopen we dat eindje’, zei ik en stapte meteen uit, ‘even die brug over en dan zijn we er zo.’

Kleumend stonden we in de koude wind.

‘Laten we een taxi pakken’, stelde Jack voor.

‘Dan kun je wachten tot Sint Juttemis’, riep ik en het was waar, ‘kom zeg, dat bruggetje kun je toch wel even over?’ Hij keek me aan, boze en bange blik. Op dat moment had ik kunnen stoppen, maar ik deed het niet. Hij trok zijn schouders recht en nam een besluit.

‘OK’, zei hij.

We liepen de weg af en gingen het voetgangerspad van de brug op. Het ding was zeker 100 meter lang, een gigantische constructie over een brede trage stroom die ver beneden ons voortsukkelde.

We liepen een stevig gangetje.

‘Lekker wandelweer’, zei ik, ‘als het nou maar niet gaat

regenen.’

‘Ja’, zei Ramakers.

Meer had niemand te zeggen. Van verre konden we het Duna Hotel al zien liggen. Jack stapte stevig tussen ons in. Onopvallend keek ik naar hem, hij staarde ingespannen naar zijn stappende voeten en haalde diep adem. Zou ik het doen? We waren in het midden van de brug toen ik zei: ‘De techniek staat toch voor niets, hè.

Lopen we hier in weer en wind, zomaar over al dat water heen. Knap toch, zo'n brug. Geen pijlers, niets. Alles is opgehangen aan een paar schroeven.’

Ramakers knikte.

‘Wat zou dat nou allemaal wegen, zo'n brug’, vroeg ik, ‘moet je eens kijken, zo'n hele stelling vastgebouwd aan niets. En dan die kolossale rivier eronder. Prachtig.’ Jack duwde me opzij en liep snel naar de reling, sloot zijn ogen en kokhalsde zonder dat er iets uitkwam.

Hij haalde diep maar vruchteloos adem en keek panisch om zich heen. ‘Geen lucht’, riep hij stotend. ‘Oooo...’, jammerde hij.

Het was koel weer, maar hij was wild bezweet, forse druppels stonden op zijn voorhoofd.

‘Mijn God’, zei Ramakers en begon aan Jacks overhemd te knoeien, ‘iets met je hart, jongen? Ga liggen.’

Jack schudde nee en stond half gebogen tegen de reling terwijl hij met open mond zoveel mogelijk adem probeerde te krijgen.

‘Kom maar’, zei ik, ‘ik hou je hand vast en we sleuren je de brug af.’

Ik pakte een hand beet en zei tegen Ramakers: ‘Jij de andere hand en rennen!’

‘Is dat nou wel verstandig?’ vroeg hij.

‘Ja, 't is een fobie!’, riep ik hem toe terwijl we begonnen te hollen.

Jack's hand voelde krachteloos aan. Hij liet zich meesleuren en het was nog een hele toer.

Aan het eind van de brug waren Ramakers en ik bekaf. Gelukkig hadden we geen bekijks, om deze tijd van de dag was iedereen in Budapest aan het werk.

We gingen zitten op het trapje aan het eind van de brug en hijgden uit.

Ik haalde een grote papieren zak tevoorschijn en zei tegen Jack: ‘Steek hier je mond in en adem dan een tijdje. Dat schijnt te helpen. Het heeft iets te maken met koolzuur die zich onder in de zak verzamelt of zoiets.’

Hij ademde een paar minuten in de zak, terwijl Ramakers en ik zwijgend toekeken.

Toen hij weer opkeek zag hij er betrekkelijk normaal uit, heldere blik, alleen een iets rode kop, nog steeds bezweet. ‘Hier, neem mijn zakdoek’, zei ik. Hij pakte hem aan, maakte er een prop van en smeed hem in de richting van het water. Hij stond op en wandelde weg.

‘Die is weer in orde’, zei ik, ‘zò kennen we hem weer.’ We keken hem een tijdje na. Het hotel lag dichtbij de brug en binnen de minuut had hij de ingang bereikt. ‘Hans, je bent een schoft’, zei Ramakers. Hij haalde zijn zakdoek tevoorschijn en begon zijn gezicht af te vegen.

‘Ja, dat geloof ik ook’, antwoordde ik.

‘Als ik dit geweten had, zou ik je een trap tegen je kloten gegeven hebben. Ik dacht wel datje hem bang wilde maken met iets. Maar dit...’

‘Je hebt gelijk’, zei ik somber, ‘het is eigenlijk onmenselijk.’

Ik dacht aan brief nummer 10 of 11 van Eefje, haar dolle

avontuur toen Jack haar midden in de nacht op het Frederiksplein afzette en snel naar huis reed. Oefening in wilskracht, noemde hij dat.

‘Hoe wist je dat hij een fobie had?’, vroeg Ramakers, ‘ik heb er nooit wat van gemerkt.’

‘Hij had het goed onder controle, denk ik. Kleine bruggen kon hij wel hebben vermoedelijk en de grote met een auto.’

‘Maar hoe wist je het?’

‘O, dat hij een fobie had gehad wist ik van Eefje. Ze vertelde alleen niet wàt, dat had hij haar heel streng verboden. Ik heb hem uitgeprobeerd op de Puszta, maar ruimtevrees was het kennelijk toch niet. Toen bleef er nog maar één ding over: brugangst, wat Eefje ook zo sterk had. Kijk, Eefje is bij hem gekropen omdat hij wist hoe ze van haar angsten af kon komen. Dat dacht ze tenminste. Ik ken Eefje, ik kende Eefje, en ze zou zoiets alleen denken als Jack net zo'n fobie had als zij. Want alle andere angsten daar keek Eefje op neer: claustrofobie? Onzin. Hoogtevrees? Belachelijk. Dat vond zij maffe angsten, dat sloeg nergens op.

Dus Jack moest straatangst hebben of pleinvrees of brugangst. Ik heb ze afgecheckt en brugangst bleef over. Voilà!’

‘Tjongejonge wat een rare...’

‘Druif ben je toch. Wil je dat alsjeblieft niet meer zeggen, Paul? Alsjeblieft? Zeg het eens op een andere manier.’

‘OK.’ Hoofdschuddend stond hij op. ‘Maar om dan al bij voorbaat een papieren zak mee te nemen. Tjongejonge, wat een rare... Wat een vreemde vogel ben je toch.’

We liepen naar het hotel en gingen zonder omhaal recht-

streeks naar de Gypsy Bar. Het was pas elf uur in de ochtend, maar een pilsje of wat zou ons goed doen.

10

Ik zat al een tijdje voor het raam te kijken naar de Donau. Het congres liep op zijn eind, ik had geen enkele lezing bijgewoond en was er in geslaagd om een minimum aan mensen te spreken. Desondanks, Mission Completed, maar ik voelde me niet bevredigd. Eng is dat, uit de boekjes weet je dat dit soort gebeurtenissen altijd een onbevredigd gevoel achterlaat en het klopt nog ook. Ik wist niet wat te doen. Buiten was het somber weer, het regende zelfs een beetje.

Ik had het portret van Eefje uit de koffer gehaald, maar het sprak me niet aan. Eefje was dood, al een hele tijd. Niets aan te doen. Ik keek naar haar, ze stond te lachen, speels met de borst vooruit terwijl ze naar beneden in de camera keek.

‘Arme Eefje’, zei ik, maar ze bleef vrolijk teruglachen. Ik verdrong de gedachte aan haar koude graf, borg haar

op in de koffer en stak een sigaret op. Wandelen in de stad? Dat werd godverju langzamerhand tijd, maar in deze regen geen aantrekkelijke gedachte.

Ik belde Celia's nummer en kreeg haar net toen ik wilde ophangen.

'Met Hans', zei ik, 'ben je open vanavond?' Het was even stil.

'Nee, sorry, ik zit vol', zei ze tenslotte en ik hoorde een man lachen. Meteen werd de verbinding verbroken. Ordinaire trut. Ik legde aarzelend de hoorn neer en meteen werd er opnieuw gebeld.

'Hé Hans', riep Lucas veel te luid door het toestel, 'heb je zin in een lekkere hap? Doodgeknuppeld varken, kreeft in tranen, dwergen op sap?'

'Dat rijmt, lolbroek', zei ik schamper. Geen telefoontje had me meer kunnen plezieren.

'O, ik hoor het al, mosselen in het zuur voor meneer.

Nou, dat verkopen ze hier niet, ouwe zuurpruim. Dus stel ik je één vraag: kun je hier vrolijk komen wezen en netjes opeten wat je voorgezet wordt, of blijf je op je kamer om je bed te pesten?'

'Lucas', zei ik, 'ik kom eraan. Hou me vast. Wie heb je nu weer bij je?'

Hij aarzelde merkbaar. Zijn stem kreeg een samenzweerderige toon.

'Ik heb hier Bruinsteen. Van die potloden, weet je wel.

Hij was erg onder de indruk van je analyse van een paar dagen geleden. Wat heb je ook al weer tegen hem gezegd?' 'Geen idee.'

'Precies, dat sloeg als een bom in. Hij is nu aan het dansen, dertig meter onder je. Als je nou even langs komt, dan vertrekken we subiet naar een restaurantje, een

restauràntje...?’

Hij zoog op zijn lippen en maakte smakkende geluiden en ik kreeg een intense honger.

Bruinsteen of geen Bruinsteen, we zouden er een leuke avond van maken.

‘Ik kom eraan’, zei ik en legde de hoorn neer. Ik pakte de sleutel van de kamer, stak sigaretten bij me, sloot de deur achter me en ging op weg naar de lift. De hotelgang was leeg. Ik maakte een klein trippelpasje en knalde tegen een deur aan. Geschrokken liep ik snel verder.